

Охунжон Ҳақимов

Қўлларим кўксимда

Лирика

Ғафур Ғулом номидаги
Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент — 1976

Уз
Х20

X ~~70403—80~~ 43—76
352 (06)—76

© ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ АДАБИЁТ ВА
САНЪАТ НАШРИЁТИ, 1976 йил.

АЖАБ ФАЗИЛАТИНГ БОР СЕНИНГ...

Фазилатинг сенинг, халқим, беҳисоб:
Қўлларинг кўксингда — меҳмон кутасан.
Туғма одатингдир ҳаё ва одоб,
Чойни ҳам хуш таъзим ила тутасан!

Фазилатинг сенинг, халқим, беҳисоб:
Доим кўзларингда меҳр чақини.
Минг ташвишу ғусса қилганида даф
Меҳмон кўриб турар тишинг оқини!

Фазилатинг сенинг, халқим, беҳисоб:
Диёрим нурланмиш меҳринг қўридан.
Эзгу ният ила ким қўйса қадам
Таъзим-ла, жой бергунг уйнинг тўридан!

Лекин, мақтаб нону тузинг тотини —
«Таъзимкор» эл дея ким кулса пинҳон,
Бузарман мезбонлик тартиботини,
Уларни жинимдан кўрарман ёмон!

Заҳматкаш қўлларинг кўксингда мудом,
Кафтинг тагидаги дилми ё ёлқин!
Дўстни шод этар у, душманни — адо,
Ажиб фазилатинг бор сенинг, халқим!

ДУДУҚ ДЕМА

Сени кўрсам, чўғдек қизариб
Сўзга келмай қолганда тилим,
Тагин ҳар хил шубҳага бориб,
«Дудуқмикан», дема, севгилим.

Чин юракдан севишганларга
Изоҳсиз ҳам ошкор бу сир:
Ошиқ йигит ва маъшуқа қиз
Дудуқланиб олади бир-бир...

1957

ПАЙВАНДЧИ ҚИЗ

Кўзим тушди мевазор боғда —
Ишлаётган гўзал бир қизга.
Кўзим тушди — айна шу чоғда
Боқиб қолдик бир-биримизга.

— Ҳорманг,— дедим, ёнига бориб,
— Бор бўлинг,— деб жилмайди, хурсанд.
У ниҳолнинг пўстлоғин ёриб,
Бошқа навга қиларди пайванд.

— Қойил!— дедим,— санъатингизга!
Айтинг, ҳой қиз, устозингиз ким?
Кулиб деди: «Хўп, айтай сизга:
Меҳнат, сабот, чидам ва билим!»

Боғ ёнидан ўтаман такрор,
Тарк этолмай шу одатимни,
Кейин билсам қиз ўз қалбига
Пайвандлабди муҳаббатимни...

1957

«ҚИЙИН МАСАЛА»

Тун яримдан ўтди, она шу палла
Ўтди чироқни ҳам секин ўчириб.
Студент қизи-чи, қўшни хонада
Ишлар, ниманидир ёзар кўчириб.

Минутлар чопади минут кетидан
Қизи ҳамон ёзар онаси боқса.
Онанинг юраги «шув» этди шу дам,
Қизи қолганми ё ўқишда оқсаб?

— Бўлди, ухла, қизим, жуда чарчадинг,
Эртага ишланар ўша масала.
Қиз майин жилмайиб, дер онасига:
— Ечилай деяпти, қолмасин чала.

Кампир тўлғонади,
 қиз ҳамон уйғоқ
«Тогдек экан дейди сенда ҳафсала».
Лекин хабари йўқ қизини шу чоқ
Қийнаган ҳисобмас, бошқа масала...

1957

БАХТИМДАН АЙЛАНАЙ

Бахтимдан айланай, борда, хилватда
Сайр этиб юрибман сен-ла ёнма-ён.
Етар, дилдагини тўкиб албатта —
Энди муҳаббатим этаман баён!

Сўзни тизарканман дона ва дона,
Хижолатдан юзим қизарди яна,
Хиёл бурилдингу кулдинг негадир.
Сўнг оҳиста дединг: «Дардингиз оғир...»

Дардим жуда оғир...

Гўзал, қошингда

Мени элантирган шу дард, шу бало.

Қани энди, тезроқ тушса бошингга,

Сен ҳам шундай дардга бўлсанг мубтало!

1959

Қ У В О Н Ч

Унутгандим гуё жаҳонни,
Уйларимда вазн, қофия...
Атак-чечак босиб, хонамга
Қирди ўғлим,— а-да-жоон!— дея.

Эркаланди, кулди, суркалди,
Юзга урар илиқ нафаси.
Қўлимдаги қаламни олди
Худди келган каби ҳаваси.

Тошиб кетди оталик ҳиссим,
Ширин умид кечди дилимдан:
Балки бир кун қалам мисоли
Ишимни ҳам олар қўлимдан!

1960

СЕВАР БУЛСАНГ

Агар мени севар бұлсанг.
Чиққин укангни кўтариб.

(Халқ қўшиғи)

Гул олиб юрмасдим кўча-кўйларда,
Эшигинг олдидан ўтмас ҳам эдим.
Учратиб қолсам-да, йиғин-тўйларда
Сенга сира парво этмас ҳам эдим.

Ҳаёт қизиқ экан...

Ўтли кўзингми,
Ё ширин сўзингми айлади шайдо?
Қўлимда гулдаста, қувиб изингни
Эшигинг олдида боз бўлдим пайдо...

Укангни кўтариб чиқдинг ногаҳон,

Яна қирмизланиб кетди яноғинг.

— Сизмисиз... Биз ёқда юрибсиз тапчо,

Ҳа, билдим, адашиб қолгансиз, чоғи...

— Пўғ-э... Шу томонда қариндошим бор,

— Гулни севадимми, гўзалми қизи?

— Жуда!— деб қўлига гул тутдим дарҳол,
Дилида ҳаяжон, турибман сезиб...

Укаси толпинар гулга, ўзи ҳам —
Ҳидлайди, ширин бир ўйга толади.
Лола юзларини ўгириб бирдан
Дарвоза ортига ўзин олади.

Мендан яширинар,

лекин дилимда

Бир жаҳон шодлигу кўзларимда нур.

Сени излаб келдим, гар севар бўлсанг,

Укангни кўтариб сен ҳам чиқиб тур!

1962

ТАБАРРУК

Табаррук нарсалар кўпдир жаҳонда,
Лол қолур улардан ақл ва хаёл.
Лекин табаррукроқ қадди камондай —
Ху, анов сал оқсаб келаётган чол.
Нурли кўзларидан ёғади кулгу,
Ўтган умри учун юрмас ўкиниб.
Бир замон навқирон қадди билан у
Мардона кўтарган давр юкини!
Босмачилар билан қилич солишиб
Тиғини Сир, Аму сувида ювган,
Ҳасан кўлида ҳам шердай олишиб,
Ватандан самурай зотини қувган!
Юзма-юз келган у шум ўлим билан,
Совуқ окопларда тўниб қишлаган.
Оловли йилларда ўз қўли билан
Менинг толеимни парваришлаган!
Букун остонада ўтириб ювош,
Навжувон ҳаётга солади разм.
Шу бахтим боғбони, асл табаррук —
Одамга ҳар тонгда қилурман таъзим!

1962

И У Л Д А

Қиш. Ҳаммаёқ музламиш қотиб.
Қиш қаҳридан тарақларди ер.
Машинасин остида ётиб
Мурват бурар эди бир шофер.

Уни кутар улкан қурилиш,
Елар эди мисоли чақмоқ.
Шошиличда чаппа кетди иш...
Мўйлаблари қировдан оппоқ.

Темирга чирс ёпишган бармоқ
Тузатмоққа изларди чора.
Чап томонда аллаким ногоҳ
Ачинибми, деди: «Бечора!»

А! Бечора? Қим бу меҳрибон
Қим бу меҳр дунёсин марди?
Қоракўлга бурканиб чунон
Бир олифта ўтиб борарди.

Совуқ-ку кор қилмовди, бироқ
Шу сўз...
Солди дилига титроқ!

1962

БАҒРИ ТОШ БУЛМА БУНЧАЛАР...

Дугонанг эгнида никоҳ либоси
Суқланиб оҳиста зимдан боқасан.
Зулфини ўрасан, келиб ҳавасинг,
Қулоғига ноёб сирға тақасан...

Ҳа, ҳозир чиқар у куёв ёнига
Куй, қўшиқ... қадаҳга шароб қуйилар.
Не етсин шу лазиз висол онига,
Шу дамлар сенга энг эзгу туйилар!

Дилинг гуп-гуп урар,
 сездинг, паришон —
Куёвнинг энг яқин дўсти, жўраси,
Шундай тўй либосин киймоқдан уни
Сен тутиб турибсан, гапнинг сираси!

Боқ, тўйлар кетидан ўтади тўйлар,
Гўё бодраб-бодраб гуллар ғунчалар.
Дугонангдай либос кийишни ўйла,
Гўзал қиз, бағри тош бўлма бунчалар!

1963

Қ А Т И Қ Х У Р

Қўнгил кўйи экан, шўх-шан дўстимиз
Узга бир қиёфа касб этди бехос.
Уйида қатиққа бурмаса-да юз,
Кўчада қатиқхўр бўлқолди паққос!

Туш ё пешиндамас, ҳар кун, ҳар наҳор.
Илк уни қаршилар қатиқ дўкони.
Таниш, майин қўллар илдам, беозор
Қатиқ узатади,
ичар у қониб.

Ез ўтди,
куз ўтди,
қайраб қиличин
Қулоқни чимчилаб келди қаҳратон.
Битирса-да қанча идишни ичиб,
Ажабо, тўймас у қатиққа ҳамон!

Муздек қатиқ ичар, бутун баданга —
Титроқ югуради ёқимли, ширин.
Шу қатиқ тусини олса-да ранги
Боқар оқ халатли қизга яширин.

Сотувчилар ёқдан келар шундай сас:
— Бечора!
— Кўр, жағин такиллашини!

— Бояқиш, тишларин какиллашини!
— Ҳозир-ку, қатиқнинг мавриди эмас...

— Вой-бў, совқотибсиз....

Ниҳоят бир тонг
Боқди меҳр билан таниш шаҳло кўз.
— Менми? Йўғ-э...

Тили айланар аранг,
Қайдасан, эй дилда тўлқин урган сўз!

Лаъли лаблар аро қимтилган кулгу
Шу дам қиз юзида акс этди ошкор.
Қатиқхўр йигитнинг дилида шу-шу
Қаҳратон қишданоқ бошланди баҳор!

1963

ВИЖДОН БИЛАН СУҲБАТ

Бир чумчуқ жонича, дерлар жонинг бор...
Чумчуқ жонича-ю, ширин қурмағур.
Юз йил яшармидим...

Бўлмай бир кори ҳол,
Кел энди, роҳатда кечақол умр...

Ҳа жоним, ширинсан, онам шул сабаб
Сени қалб остида сақлаганмасми?
Биз келгач, дунёга яна паҳ-паҳлаб
Бахтли ҳаёт учун чоғлаганмасми?

Чумчуқча бўлсанг ҳам ҳеч ўкинмайман,
Йигит йилларингнинг гашти яхши-да!
Розимисан, фақат ороминг ўйлаб
Умрим фароғатга этсам бахшида?

Қойил қолган каби садоқатимга
Кўксимга сиғмасдан питирлади жон
Шунда...

Нафрат билан боқиб афтимга
Бош чайқаб тургандай туйилди виждон...

«Ҳали шунақами? Жон ширин дегин?
Қайтдим дегин меҳнат, курашдан, ўтдан?
Ҳузурингни ўйлаб ошасанг текин
Нима фарқинг қолур бир семиз қуртдан?».

Ҳеч ким бўлмаса-да, ушбу суҳбатда
Юзимга битилди ол олма нақши.
...Жонинг чумчуқчами, филча — албатта
Виждонинг амрига бўйсунса яхши!

1964

НА ЮЛДУЗСАН ВА НА ҚУНДУЗСАН

Юлдузмидинг, айна тун чоғда
Бир ярқ этиб самода учган,
Қундузмидинг гоҳо қирғоқда
Бир кўриниб дарёни қучган!

Юлдуз бўлсанг, этиб олардим
Ҳузурингга дилим жўш уриб,
Қундуз бўлсанг тутиб олардим
Тўлқинларда мағрур тўш уриб.

На юлдузсан ва на қундузсан,
(Осон эди уларга етмоқ)
Оддийгина ёқимтой қизсан,
Аmmo қийин деразанг чертмоқ...

1964

ЮРТ СОҲИБАСИ

Оппоқ тонг отмоқда...

Жунжийди бадан,

Ялар юзу кўзни изғирин — бебош.

Ижирғанган каби хазон-резгидан

Совуққина боқар уфқдан қуёш.

Аmmo, сен чиқасан, синглим, далангга,

Нигоҳларинг жиддий,

руҳинг-чи, тетик.

Қириб бораяпсан далага, жангга

Оёғингда вазмин керзовой этик...

Жангчидан фарқинг кам:

фақат дилиннга

Покиза виждонинг беради фармон.

Аскар этиги-ла ўтган йўлингга

Кўкларга бўй чўзиб қолади хирмон!

Ҳа, сен ҳам жангчисан, синглим, аслида,

Мадҳингни юракдан келар куйлагим.

Ахир, қани айт-чи, қайси фаслда

Баданга ёпишмас тердан кўйлагинг?

Тутларга тортилган беланчак узра

Онагинанг алла айтганда танҳо,

Қўкрак сути ила далалар меҳри —
Сингиб кетганмиди қон-қонингга ё?

Куйлаб, қўшиқ айтиб пахта теришинг
Битилган бўлса-да шеърларда гарчанд,
Сочнинг толасидай кўпдир юмушинг,
Гоҳ кўкка боқасан жиддий ва ўйчан.

Бир сўзли санамсан, ҳар гапинг чин гап.
Оддий паймонинг ҳам — чинакам қасам!
Чаноқлар тирнаган бармоқларингга
Қайноқ нафасим-ла, кел, қўяй малҳам!

Қай йигит севгингни этмайин қадр,
Рухсори олингни қилса заъфарон,
Йўқ, у йигитмасдир,
пастдир, номарддир,
Ундайлар дунёга келгани ёмон!

Уйда ва дала,
йигин, минбарда
Тилингдан тушмайди истиқбол баҳси.
Дилбарсан, муниссан, жанговар, бардам,
Юртимнинг қора кўз мард соҳибаси!

1965

СЕН КАТТАМИ ЕКИ МЕН?..

«Сен каттами ёки мен катта?»
Чуғурлашиб ўлчашардик бўй.
Баҳслар «жанг»га айланиб ҳатто
Еқавайрон бўлардик шу кўй.

Муаммо ҳал бўлмасди, ҳайҳот!
Тўқнашардик ҳоҳ эрта, ҳоҳ шом.
Шу вазданми уйда ҳам бот-бот
Қулоқчўзма этарди давом...

Бугун эса, қошингда туриб
Ҳаяжонда ўй сураман жим:
Сен ўшами, болаликдаги
Менинг қайсар ва ғўр рақибим?

Не хаёллар кезар бошингда,
Қувноқ боқмоқ бўлсанг-да гарчанд,
Ўнг кафтингни қўйиб қошингга,
Боқиб қолдинг далангга ўйчан?

Ҳа, сезаман, ҳар бир толага
Қуёш нури ила муштарак —
Муҳаббатинг, меҳринг, идрокинг,
Қалб қўринг ҳам сингиши керак!

Айтчи, пахтаи ҳароратидан
Баҳрасиз бир кимса қолдими?

Шеърим билан мен ҳам бир дилни
Худди сендек илитолдимми?

Боз қўзғалса ўша «муаммо»,
Таъзим ила дейман албатта:
Ушбу баҳсда енгилдим тамом,
Дўстим, ўзинг экансан катта!

1965

ТУНЛАР БЕДОРМАН...

Нимадандир тўлмайди кўнглим,
Нимагадир доим хуморман.
Ниманингдир дарду ҳажрида
Узоқ-узоқ тунлар бедорман.

«Қизиқ,
Ўзи нима етишмас.
Сенга шундай ажаб замонда?»—
Дерлар балки...

Гап бунда эмас,
Йўқ, эмасман ношукур банда!

Мен қаторга кирганим кундан
Туғилмишки юракда орзу,
Нақ кўзимнинг ўнгига виждон
Қўйиб қўйди тошу тарозу!

Бир кунимни кечган ҳамоним
Айтиб турар менга беҳато:
Вазминроқми қусур томоним,
Фазилатим ортиқроғми ё?

Шундай чоқда, дўстлар, эмас сир,
Бош эгаман хўрсиниб чуқур...
Демак, ҳали эканман қарздор
Юрт олдида, дўстлар олдида.

Қарздор бұлсин деганми ахир
Туққанида мени волидам!

Мана шундан тинчим тўлмайди,
Фақат шундан дилдаги туғён.
Тасаллими? Йўқ, кор қилмайди,
Шу боисдан тунлар бедорман..

1965

ИНСОНЛИК ҲАҚИДА

Нақ ёниб кетувдим кимдир бировни
Жаҳл устидами — «тўнка!» деганда.
Тил — суяксиз,

аммо, йўқми жилови?

Одамнинг қиммати шунча экан-да!

Унга ғазаб билан кўзим тикканман
Оғзидан шу сўзлар чиққани ҳамон.
Аслида-чи, дўстлар, билмас эканман
Одамлар бўлишини ғирт тўнканамо!

Меҳнат аҳли ила якжону яктан
Тер тўкишмас улар қайриб барини.
Равоқ деб аталмиш шахсий қавақдан
Кўрмаган кўзлари сира нарини...

Асли, тўнкани ҳам бўлмас камситиб
Турса ҳамки унсиз, худди бир соя.
Лекин тарихини кўрсангиз титиқ
Сўзлар кечмишидан ажиб ҳикоя.

Бир замон туриб у замин қаърида
Сулув бир дарахтга берган кўрк ва жон.
Офтоб ўтказмаган қуюқ баргидан,
Жалада кўпларга бўлган соябон.

Висол оташида ёнганларга у
Бўлганлиги аниқ нишон ё белги.
Сабабдир қанчалир хуш онларга у,
Остида янграган қанча шўх кулги!

Ҳозир эса, тўнка...

оддий тўнка, ҳа,
Уни унутишган одамлар буткул.
Аммо учирсангиз тўртта пайраха
Қайнатар қозонни то бўлгунча кул!

Булар-чи,

на қайнар ва на қайнатар,
Ишшайиб юришар такасалтанглар.
Келбатлари нуқул кўнгил айнатар
Тўнкача нафи йўқ, аттанг, аттанглар!

Хиёбон четида турар у танҳо,
Кўзлари жавдирар, бот-бот «уф»лайди.
Орзиқиб кутгани келмабди наҳот?
Папирос сўрса ҳам олов пуфлайди!

Кутар, бардошига ўқийман таҳсин,
Қим билмас бу дамда ўртанишин жон?
Қани, қизлар қалбин очиб қитъасин,
Ошиқлар мушкулин айласам осон!

Сал қизишдим чоғи,
ишқ борасида
Биламан нелигин ҳижрон ва ситам:
Бир гўзал уйининг тегарасида
Озмунча тентмаган каминангиз ҳам...

1966

* *

*

Бир туйғу жўш урар доимо қонда,
Шому саҳар шуни ўйлайман фақат.
Одамларга шуни тилайман фақат:
Қўз ёшсиз яшасин инсон жаҳонда!

Севги қўшиқлари кенг қанот ёзсин,
Ёшликдай жўш урсин бу кўҳна олам.
Шамшир ва тўпларни чанг босса боссин,
Аmmo тиним билмай ишласин қалам!

1966

БАХТ

Бахт, ўзинг нимасан, афсонадаги
Ушал ажабтовур сирли қушмисан?
Ё зор-зор кутилган висол онндаги
Ширингина энтикишмисан?

Излаб тополмайман сира таққосинг:
Баркамол ҳусни, давлатмисан, ё —
Ошиқнинг ижобат топган дил рози?
Несан, ўзлигингдан эт мени огоҳ!

Сен сургуну қувгин, подпольеларда
Пролетар қўли ила йўғрилдинг,
Қонлар дарё бўлиб оққан йилларда
Ҳаёт-мамот жанги ичра туғилдинг!

Мен сени кўраман юртим гербию
Республикам узра порлаган туғда.
Миннатдор қалбимнинг қувноқ зарби-ю
Муҳрлаб берилган порлоқ ҳуқуқда!

Даҳшатлар ичида туғилганинг-чун
Сени маҳв этолмас даҳшат ва дўқлар.
Мардона қаддингни дол этолмади
Бурчак-бурчаклардан ёв узган ўқлар.

Крематорийда ҳам ёқдилар бизни,
Тутунимиз йиллаб чиқди фалакка.

Аммо сен ёнмадинг, бахтим, ёнмадинг,
Ёвлар етолмади мудҳиш тилакка.

Мажруҳ мусичадай зор ку-кулатиб.
Бизни сендан этмоқ бўлса ким жудо,
Жаҳаннам қаърига юз тубан кетиб,
Шармисор бўлганин кўрганмиз мудом!

Оталар кирмаса қиронли жангга,
Сени ким этарди бизга армуғон?
Сен билан тирикмиз!

Жон тикиб Сенга

Балолардан донм сақлаймиз омон!

1966

ТОШКЕНТНИ БИЗ ҚУРАМИЗ

Танишайлик, бинокормиз,
Қиришдик чўнг ҳашарга.
Иш деганда нақ девкормиз
Вақт йўқ бош ҳам қашларга.

Қизиқсиниб дерсиз:
— Шошманг,
Хўш, нималар қурасиз?
Рости, бизни улкан Шошнинг
Ҳар ерида кўрасиз!

Минг-мингимиз ёпамиз том,
Мингимиз лоё қорамиз.
Ғишт терамиз,
хуллас калом,
Дардингизни оламиз!

Сал чўғолроқ халқмиз, узр,
Ишда бизга йўқ тараф.
Сўзларимиз тасур-тусир,
Ичимизда ётмас гап.

Иродамиз ахир бугун
Зўр синовдан ўтади.
Тошкент гулин ҳидласа ким
Чангини ҳам ютади!

Ким кам бўлар сайрибоғлар
Жиндаккина бўлса ҳам,
Тўрт мучаси тугал соғлар
Қурилишда бўлса жам!

Ижрокомга бўлиб «посбон»
Еғдиргунча арз, нома,
Қурилишда қийналсин жон,
Қийинг деймиз, коржома!

Ерда хазон шилдиради,
Ел жунжитди елкани.
Дилда бўлса шаҳринг дарди,
Қурилишга кел, қани!

Эл ишқида, юрт кўйида
Соз, озода қурамыз.
Юлдузлардан сал қўйида —
Ҳавозада қурамыз!

Дейлик,
яна тебранса ер,
Баллари бўлса қаттол,
Сейсмстанция кўрсаткичи
Саккиздан ошса ҳатто,

Жиянчангиз филни чертса
Қилмагандай зарра кор,
Биз қурган уй тураверар,
Тураверар пурвиқор!

Қатта-кичик, ёшу-қари
Бирдек жавлон урамыз.
Шудир сўзнинг мухтасари:
Тошкентни биз қурамыз!

1966

ЛАБИҲОВУЗ ГУЗАЛИ

Лабиҳовуз зилолида
Мовий осмон жимирлар,
Боқар эдим тиниқ сувга
Худди оғандек хушим.
Кўз уздиму ундан, дилим —
Тўлди ширин ғулуга:
Қизми, пари, қаршимдаги
Унгимми бу ё тушим?

Қайдан келди кўзларида
Олов ёнган бу дилбар,
Икки ўрим қора сочи
Ерни сийпай деган қиз?
Армон билан ўтгум шаксиз
Бир сўз қотмасам агар,
Шўхликларим тутиб дедим:
— Сув парисимасмисиз?

Бир ёқимли жилмайди қиз,
Қокилини ҳимариб,
Юрагида ҳаяжону
Хумор кўзида ҳаё.
— Сув париси?— куларди у
Юзлари чўғдай ёниб,—
Бухоролик оддийгина
Бир қизман, акомулло!..

— Хайр,— деди сўнг мулойим,
Кетди ҳовуз бўйндан.
Юрагимга ажиб ширин
Ғулу солиб кетди у.
«Сув париси» бўлмаса ҳам,
Бўлмаса ҳам сеҳргар
Дилимни бир титратди-ю,
Ҳушим олиб кетди у...

Шўх-шан бир бўз бола эдим,
Сапчигудек самога,
Хаёлимни бўлолмасди
Не-не хурилиқолар...
Оромимни бузиб кетди
Гар айтсам гапнинг ростни
Лаби ҳовуз бўйидаги
Барно қизинг, Бухоро!

1966

САМАРҚАНД

Самарқанд

элимнинг тирик тарихи,
Юртим кечмишига жонли обида.
Ҳар кўҳна ғиштингда бир маъно ўқиб
Асрлар асрорин кўргандай дийдам!

Булутга бош урган ҳар бир миноранг,
Меъморга ҳайкалдай туради мағрур.
Кўзларни яшнатса ёниб ранг-баранг,
Демак, камалак ҳам ундан олмиш нур!

Не савдо тушмади бошингга, ҳайҳот,
Тагин ҳам оқ эмас сочларинг қордай:
Севиндинг, ўкиндинг одил ҳам бедод
Ўғил кўрган мушфиқ онаизордай...

Бир ўғлинг ҳеч ечмай қилич-қалқонни
Босқину жангларга ўзини урди.
Зирининг қўлида «Зичи Кўрагоний»
Само сирларини тинмай қидирди.

Зир ўғлинг битта қўл ишорати-ла,
Ёе-не ўлкаларни айлади ғорат.
Зири узоқ тунлар расадхонада
Ўлдузлар илмидан қилди башорат!

Бир ўғлингнинг Мағриб гоҳо Машриқда
Ер-кўкни титратди отин дупури.
Бирин азиз боши ўтса ҳам тигдан
Нафаси ҳозир ҳам урфон уфурар!

Жаҳонда қуюндай елса ҳам, бирин
Афсус ўчиб кетмиш босган ҳар изи.
Ҳар юрт осмонида тўкароқ нурин
Мангу порлаб турар бирин юлдузи!

Мана, олимнинг ҳам, жаҳонгирнинг ҳам
Мақбараси узра маъюс сокинлик.
Осмону заминни забт этиб улар
Етишар қучганча бир газ ҳокингни.

1966

И Л О Н Л А Р...

Илонга кўп келганман дуч,
Қўрганман кўп хилини.
Вишиллашиб этар хуруж,
Айри қилиб тилини!

Титроқ босса ич-ташингни
Қочмоғинг ҳам мумкиндир.
Пайт пойлаб ё бошини
Янчмоғинг ҳам мумкиндир.

Ирода ва ҳушёрлик
Қирар жонингга ора.
Ваҳмалардан қутуларсан
Топиб тadbир ва чора.

Фақат илон заҳарли деб
Сира-сира оғишманг.
Ундан баттар кимсалар бор,
Дўстлар, шундан нохушман...

Қўйнингизга кириб олар
Ва кўрсатар ўзин дўст.
Қилмишидан энг заҳарли
Илонлар ҳам ташлар пўст..

Илон тикка ҳамла қилар,
Сочмоқ учун оғуни.

Зимдан заҳар сочар булар,
Булар шундай доғули!

Қизиқ, бундай илонлардан
Қайга қочиб бўлади?
Ва на макр тўла бошин
Эзиб-янчиб бўлади...

Огоҳ бўлинг улардан сиз,
Етказмасин жароҳат.
Чунки малҳам бўлмоқ учун
Қодир эмас табобат!

1966

ФАРҒОНА ШАЪНИГА

Йўқ, дунё кезмоқ бўлиб,
Тарк этмадим бағрингни,
Чунки ўзинг, Фарғонам,
Бир оламга татийсан.
Икки қарич тупроғинг
Юз жаннатга бергусиз,
Одамларинг заргару
Ва ўзинг зар водийсан!

Ҳаваскор шоирчадан
Академикка қадар,
Илҳом баҳрида сузиб
Йўнганда қаламини,
Анвойи гуллар майин
Чайқалади эгиб бош.
Кўрксизлигидан ичга
Ютгандай аламини...

Хусну тароватингдан
Қим ҳам тутмас ёқани?
Йигитларинг ўт — олов,
Қизларинг мунис, дилдор.
Қай шаҳарда учратмай
Бирор ҳурилиқони
«Асли Фарғонадан» деб
Ҳукм чиқаргум ошкор!

Ялтироқ ташбеҳларнинг
Йўқдир бунда ҳожати.
Йўқ, қизларинг паримас,
Юзлари сочмас зиё,
Офтобу сувинг ўзи
Жамолларин очади,
Атир, у па нимадир
Боқиб қўйишмас қиё...

Хушхонларинг овозин
Тинглаганлар бўлур сел,
Сеҳрга омухтами
Хонанданг таронаси?
Санъатда, мурувватда
Қойил сенга қанча эл,
Ҳей, аканг қарағайнинг
Диёри — Фарғонаси!

1967

БИР ПИЁЛА ЧОЙ

— Бир пиёла чойга!

Шаҳру қишлоқда
Икки-уч қадрдон келса юзма-юз,
Шу калом кўнгилдан оқар булоқдай,
Қуруқ манзиратдан йироқдир бу сўз!

Тилидан такаллуф тўкилган мезбон
Пойингга қўй сўйгум демайди зинҳор.
Қайрар дандон сопли пичоғин тездан,
Ўзин қанорада кўрар бир қўчқор...

«Бу ҳам бир тантилик» дерсиз ҳойнаҳой,
Йўқ, асли сабаби — бир пиёла чой!

Мезбон қўлларида чайқалади май,
Илтимосин сўзсиз адо қилгайсиз.
Баҳона қидира кўрмангиз ҳай-ҳай,
Бу ҳам бир пиёла чой деб билгайсиз!

Илму маърифатдан очилади баҳс,
Суҳбат Навоийга бориб қадалар.
Бир неча пайров ҳам ўтади хуллас,
Бу ҳам бир пиёла чой деб аталар...

Элим! Не-не хислат жамулжам сенда,
Ҳар битта фарзандинг ўзи бир ҳотам.

Ун қитъа бұлсайди рүйи заминда,
Шаксиз бари сенга берар эди тан.

Битта фарзандингман.

Севимли байтдай

Бир сўзни такрорлаб юраман доим,
Мавриди кепқолди барала айтай:
— Бор бұл, бир пиёла қаҳрабо чойим!

1967

ШЕР БИЛАН СУҲБАТ

Кексалар алқашса, «шер йигит бўл» дер,
Бу дуо азалдан элимда расм.

Йўқ!

Сенга ўхшашни истамайман, шер,
Сендан паққос қайтиб кетди ихлосим!

Қўрқув олмиш сени ҳибсу забтига,
Гарчи юришингда даҳшатли виқор.
Ҳа, циркда бир ҳивич ишоратига
Йўрғалаб қопсан-ку, паҳмоқ ҳукмдор?

Олов ҳалқалардан ўтасан ҳатто,
Қийқириб, шаънингга қарсак урарлар.
Йиртқич қараш қилиб қўйсанг мободо,
Бир чақмоқ қанд билан... овунтирарлар!

Битта ишорат-да гоҳ турасан тик,
Гўё қаҳринг асло бўлмаган қаттол.
Гўёки табиат сенга ханжардек
Тишларни мутлақо этмаган ато...

Қуёндек мўминсан хўжанг олдида,
Қўлига боқасан — қулоқларинг динг.
Маймун йиғламасми ушбу ҳолингга
Шўрликкина,

шуми ҳали шерлигинг!

Сенга хивич бўлгач ҳокими мутлақ
Бояқиш, нимангдан олайин ибрат!
Жўнгина одамга ўхшаш яхшироқ,
Қўй, сенга ўхшамай, ўхшамай минбад!

1967

* *
*

Шиддатли уммонни эслатар ҳаёт,
Денгиздек унинг ҳам йўқ сокин пайти.
Гоҳо шод этади, гоҳида — ношод,
Гоҳида... коптокдай отиб ўйнайди!

Чўчимасам ҳамки унинг қаҳридан,
Оҳиста этаман гоҳи тавалло:
«Фақат улоқтирма жўшқин бағрингдан,
Четга улоқтирсанг — шудир заволим!»

1967

БАРИ МУТЛАҚ «ЧЕМПИОН»ДИР

(Ҳазил)

— Аспини ол!
— Тўхта, фарзин!
Хитоб. Афсус. Буйруқ...
Кенг хонага солиб ларза
Гуриллар гоҳ қийқириқ!

Бир нуқтада қотмиш кўзлар
Излаб рақиб «ғорат»ин.
Оддий катак тахта узра
Қиёмат жанг боради!

Рухлар тетик... Ҳар ким ўзин
Санар етук, енгилмас.
Ҳа, уларга Ботвинник ҳам,
Ҳатто Таль ҳам тенг келмас.

Бақришар...
 бўшаб қолар
Гоҳ асаблар тизгини.
Билиб бўлмас қайси бири
Қай бирини «эзганин»...

— Йўқ, ўринсиз ўйнади руҳ,
— Фирромроқ-да, акамлар...
Бўлиб олиб икки гуруҳ,
Тортишишар ҳакамлар.

Бариси ҳам қизиққондир,
Чунки, шахмат аҳли бу.
Бари мутлақ «чемпион»дир,
Мутлақо йўқ мағлуби!

Қизигандан қизир ўйин,
— Энди юриш биздан: «Қишти!»
Оҳ, узилди аспнинг бўйни,
Адо бўлди бояқиш...

Бирдан местком раисининг
Қовоқлари уйилар.
Мажлисга боз янги шахмат
Масаласи қўйилар!..

Уйнаётир улар ҳамон,
Суюниб, гоҳ куйиниб:
Иш соати битар, аммо
Битмас шахмат ўйини.

1967

* *

*

Табиат туғибди сенга икки қўллаб
Чирою жозиба, қоматни.
Бўлсанг мукамалроқ бўлгин деб бир йўла
Бериб қўйибди-ку омадни!

Шундоқ беками кўст, шундоқ парирўсан
Излаганлар топмас мусбатинг.
Сени гўзалликка таққос этмоқ бўлсам,
Фариштадан топгум нисбатинг!

Табиат жисмингга барча фазилату
Бор чиройни этса-да ато,
Аmmo шафқат билан карам, илтифотдан
Қисиб, андак айлабди хато...

1967

ҚАЙДА ЭДИНГ

Бу гал яна мени кўриб
Қошларингни чимирдинг.
Нари кетдинг юзинг буриб,
Дилни ўртаб юбординг...

Юрагимни эзар бир дард,
Бу бир дардки...

Аломат!

Кечир, ишқда мен у қадар
Бўлолмадим валломат.

Ажаб, мени навқирон бир
Тенгдошингга йўйибсан,
Ошқор бўлди пинҳоний сир —
Менга меҳр қўйибсан...

Меҳр бўлса майли эди.
Меҳр деган хуш бўлар.
Қиз боланинг меҳри, аммо
Севги билан эш бўлар.

Бас бойлашиб бир тоғора
Палов ея биламан.
Икки ишқни...

ўйлаб кўр-а,

Қандоқ ҳазм қиламан?

Қундузларни улаб тунга
Гоҳ сураман ширин ўй:
Келиб-келиб нечун менга
Қўнгил бердинг моҳирўй?

Эҳ, бир нарса чиқмиш эсдан,
Сездим севгининг сирин:
Соқол камроқ...

Шу боисдан
Дедингми ё ўспирин?

Неча йилки каминага
«Кўса» лақаб тақалган.
Не қилайки, пешанага
Камроқ битган соқолдан...

Шу боисдан ўспиринга
Ўхшаб кетар сал афтим.
Сени ишққа ташна қаро —
Қароғларинг алдапти!

Уч жойда ўн этилса жам —
Етмас ҳозир ёшимга.
Бола-чақа ташвиши ҳам
Туша қолган бошимга.

Роса тўлиб ўн тўққизга
Қирчин бўлгандим манам.
Хўш, ўшанда нега кўзга
Ташланмадинг, эй санам!

Сени сақлаб аёзлардан
Қайноқ қалбим тафтида,
Ўқиб шўх-шан баёзлардан,
Тутмасмидим кафтимда?

Чорамиз йўқ...
Гоҳи ғаддор
Бўлар тақдир фатвоси,
Хўш, бу ҳолга ким сабабкор
Ва бу кимнинг хатоси?

Ўртанма ҳеч, ўртанма ҳеч,
Фариштадан пок санам,
Менда гуноҳ бўлса гар, кеч,
Бўлма ғазабнок, санам!

Ўртанишни мендан сўра:
Кун-тунимда ором йўқ.
Тишгинамни ёрмам бироқ,
Бундан ўзга чорам йўқ!

Қўй гўзал, гап орасида,
Шуми, дема журъатинг.
Билки, кўзим қорасида
Акс этгуси суратинг.

Бундан ўзга не ҳам дердим,
Айт-чи, қошлари камон?
Мен дунёда қиз боланинг
Қарғишидан қўрқаман!

1967

Х А Р И Д О Р

Ёмғир қуяр эди, кўчалар бўм-бўш,
Одамлар қатновни тарк этган бу чоқ.
Инидан бошини чиқармайди қуш,
Томчилар зарбидан зир титрар япроқ.

Қизиқ манзарага дуч келиб қолдим:
Қаршимда қанду курс сотувчи дўкон.
Шу палла ёмғирда шалаббо бўлиб,
Харид иши билан юрган ким экан?

Аммо, сезиб қолдим, бу харидорнинг
Қўлида турарди даста қизил гул.
Қонфет харид қилиш қаёқда дейсиз,
Сотувчи қизга у боқарди нуқул.

Ёмғир қуяр эди, қиз шўхлик қилар,
Кўчада кўринмас қимир этган жон.
Дур тақмиш йигитнинг сочига ёмғир,
Лекин кўзи чақнар, юзлари хандон...

Яшин тилиб ўтар само юзини,
Гулдирак қарсиллар кўкда неча бор.
Йигит-чи, қиздан ҳеч узмас кўзини,
Афтидан, бўрон ҳам қилмас унга кор!..

1968

ҚОЛАР БАРМОҚ ИЗЛАРИ...

(Ҳазил)

— Ҳеч ортмади қўлим ишдан,
Ҳордиқ кун-ку тайинли.
Бу баҳор ҳам, чоғи, тушда —
Кўргум лола сайлини...

Оҳ, лолалар!

қирмиз юзин
Димоққа тутсанг борми,
Кетгизгуси, чиндир сўзим,
Саксон йиллик ғубөрни!

— Лола сайли?

Нима зарур?
Қизиқ бўлди гапинг хўп.
Анов жонон қизларни кўр
Лола мисоли тўп-тўп...

Қара, қандай дуркун, кўркам,
Шу — нафосат олами.
Нафасли атир пуркар,
Эслатишар лолани!

— Маслаҳатинг учун таҳсин!
Сўзинг ўхшар қаймоққа.
Шу лоладан... лек биттасини
Тутиб кўр-чи, димоққа!—

Шу заҳоти ярақ этиб
Очилади кўзларинг:
Юзларингда лола бўлиб
Қолар бармоқ излари!

1968

Хузуримга оппоқ тонгдай балқиб келдинг,
Сен эмасми бахт ила омад!
Икки ўрим сочинг тўпиқларингга тенг,
Нафосатдан йўғрилган қомат!

Кўнгил иши экан, хумор этди васлинг,
Дединг: огоҳ бўлинг, ҳой ака!
Сендай шўху хандон хурилиқо асли
Фарғонада етар вояга!

Бир бор ҳам демадинг «Хузурига ўтай...»
Менга бир бор боқса жуфт чўлпон!
Эвазига қалбни сенга кафтда тутай,
Эвазига жонни ол ўлпон...

Қаддингга сарв ҳам ҳавас билан боқиб
Таъзимингга аста букилар.
Гар кулсанг наздимда, лабларингдан ёқут,
Тишингдан марварид тўкилар!

Жаннатдаги нақш олмамисан, ажаб,
Узиб бўлмас сени узалиб...
Неки шартинг бўлса дегил, этай бажо,
Фарғонанинг зукко гўзали?

Дунё биркам деса, бўлса бордир дердим,
Зотан, кимда тўкисдир камол?

Лекин камолотни сенда тўқис кўрдим,
О, бунча бўлмасанг мукамал!

Жаҳон гўзаллари мени кечирсинлар,
Майли, кўрмасинлар хуш мани,
Лекин бир-бир келиб сендан кўчирсинлар
Шўхлигу назокат, ишвани!

Шайдоларни ўртаб, ёндирмоқ расмми?
Юзларим ол эди, этмагил сариф...
Битта илиқ сўзни, битта табассумни
Қаминангдан тутмагил дариф!

Атаганим сенга шўх қўшиғу шўх шеър,
Билки, дилда кин йўқ, ҳасад йўқ.
Инонмасанг, майли, қалбим уйига кир...
Йўқдир унда ғубор, тасаддуқ!

1968

БУ ШУНДАЙ СИНФ

Тонгданоқ кўчада бошланар говур,
Ким булар?

Уйғонмиш бунча ҳам вақтли?
Зукко ва феъли кенг, соҳиби давр
Ишчи синфидир бу.

Бу — меҳнат аҳли!

Қулоққа чалинар гурс-гурс қадами,
Улар — шахдам юриб ўрганган халқдир.
Соат қўнғироғи жирингладими,
Бари аскар янглиғ оёққа қалқир!

Жадал одимлашар корхона томон,
Жанговар оталар руҳи қонида.
Кўзларида ажиб ёлқин кўраман
Ўтиб бораётиб улар ёнидан.

Бу ёлқин шунчалар кўнгилга яқин,
Завққа тўлдиради менинг кўксимни.
Ўша қароғларда ярқ этган чақин
Жанговар синфнинг ғурур ҳиссими?

Ҳа, бу шундай синф

Қалб ва кўзида

Ловиллаб туради доим аланга.

Аср бошида у туриб сўзида
Лена бўйларида қонга беланган...

Бу синф

подпольеда, шам шуъласида
Гамини еганди наслу зурёдин.
Ҳа, газабнок эди ашуласи-да,
Зулматни емириш эди ўй-ёди.

Бу синф сургунларда занжирбанд юриб,
«Интернационал»ни мағрур куйлаган.
Баррикадаларда ўқ уза туриб
Ҳозирги ёп-ёруғ кунни ўйлаган!

Синфлар ичида у мард, баҳодир,
Сарҳадсиз уммон у,
қудратли долға.
Дунёларни бузиб, тузишга қодир
Унинг қўлидаги жўнгина болға...

Лекин мақтанишни қилмаган одат,
Ҳар тонг коржомада ишга боради.
Эҳтимол, бирови қуяди пўлат,
Эҳтимол, бирови цемент қоради.

Касбу кори шундай...

Лекин беринг тан:
Буюк ирода ва ақлу закоси.
Ойга сирға таққан йўлдошларда ҳам
Худди шу синфнинг бордир имзоси!

1968

ҚОРА ДЕНГИЗ

(„Мавжлар кифтида“ туркумидан)

— Қора денгиз?

Нечун?

Баҳс қизир роса,
Исботми? Баъзилар қалаб қўйишар...
Ахир, тусинг бўлгач нилий, фируза,
Сени нега Қора денгиз дейишар?

Уммон муаррихи, тутгайсан маъзур,
Бу гал тавсифингдан гумонсирайман.
Қора денгиз эмиш...

Кел, ўзинг гапир,
Денгиз, айт, боисин сендан сўрайман!

Бирдан сергак тортди наздимда уммон,
Уйқудан уйғониб, келгандай ҳушга.
Тўлқинлар талпинди қирғоққа томон,
Улкаи нилий баҳр келди жунбушга!

Денгиз чайқалади... Унинг тубидан
Қулоққа келгандай сирли бир ғовур.
Ажабо, бу не ҳол? Жимирлар бадан,
Қўшинларни жангга чорларми довул?

Бу қандай сурондир? Қилич жаранги,
Тўплар гумбурими келар қулоққа?

Бу кимнинг фарёди? Қув ўчиб ранги
Оналар бўзларми чок этиб ёқа?

Қишан шилдираши, қамчи виз-визи,
Келгандай бўлар гоҳ денгиз қаъридан.
Нола қилаётган бу кимнинг қизи?
У банди бўлдими ажраб ёридан?

Тилга кирган кимдир? Денгизми? Ё раб.
Шовиллаб у бўғиқ хитоб қилади:
— Сездингми, не учун атарлар қора?
Боисин шундан ҳам билсанг бўлади!

Бино бўлибманки, мавжларим узра
Тинмади жанг-жадал, қиргин, ҳарбу ғарб.
Тубида шаҳидлар...

Санамоқ бўлса,
Одамзод ақли ололмас қамраб!

Тубимга ғоввослар тушса донг қотар:
Минг йилларки, қаърим кема уяси...
Остимда саржиндек сочилиб ётар
Жанговар кемалар коллекцияси!

Уқ-ёйдан... То тўпга қадар отишиб
Қимлар сузишмади менда дам-бадам.
Дубулға кийганлар менга ботишди
Ва жиға қадалган саллалилар ҳам...

Бири жангчи бўлса, бири жаҳонгир...
Шаҳидлар ичида бари бор эди.
Кулба ё қасрида лекин, барибир
Онаи зори ё ёри бор эди...

Улар аза очиб, тирнаб юзини,
Қора либос кийиб тутгандир мотам.

Балки, ўшал қора либос тусини
Эслатар менга шу қўйилган от ҳам?

Бугун бошим узра ялт этса яшин,
Уқнинг изими деб, изиллайман мен,
Дейман, эгилмасин оналар боши,
Қора лабослардан безиллайман мен!

Яна бир карра боқ:

нилийман, нилий,
Номимни бошқа қўй, агар адашсам.
Нетай, қилғилиқни ўзлари қилиб
Яна қора денгиз дея аташса!..

1968

МУЗЕЙ ХОДИМИ БИЛАН СУҲБАТ

Юрагим қинидан чиқай деяпти...
Биродар, бунчалар сўзладинг лоқайд?
Қани суханингда қайноқ қалб тафти,
Шаҳидларни шундай таърифларми, айт?

Қўлларингда нақшли ёғоч кўрсаткич,
Стенддан стендга ўтар хотиржам.
Сўзингда на гурур, на бирон ўкинч,
Дейсан: «Жангда ўлган ушбу ўртоқ ҳам»...

Мен бундай изоҳга эмас эдим зор,
Фақат қоидага этгум риоя.
Ойна ичидаги ашёлар минг бор
Сендан афзал қилиб сўзлар ҳикоя...

Ўқ тешган котелок,
қўндоқсиз милтиқ,
Пошнаси ейилган керзавой этик,
Илма-тешик бўлиб кетган алвон туғ
Сўзлар сендан кўра кечмишин тетик.

Ана, стенд ичра қўл гранати
Диққатимни тортар...
туриши сокин.
У ёв окопида ёрилмай қопти,
Шунданми, чекичли вужуди шамгин....

ЗАМБАРАКЛАР САҚЛАШАР СУКУТ...

Яшил хартумларин чўзганча кўкка
Бунда замбараклар сақлашар сукут.
Эҳ-ҳе, булар қанча қўрғошин пурккан,
Сочган ёв устига қанча оташ—ўт!

Чорак аср аввал тинмай гумбурлаб
Ёвга даҳшат солди улар сўнгги бор.
Бугун лол боқамиз теграсин ўраб,
Ҳар бири бир тарих, туришар қатор!

Ана, бир тўп узра этароқ парвоз
Қўнди хартумига ёввош мусича.
Оҳиста ку-кулаб чиқарди овоз,
Кел, деб у жуфтинми чорлар ўзича?

Хазин бир қўшиқни ҳиргойи этиб
Пенсия ёшига етган бир кампир,
Тўплардан-тўпларга оҳиста ўтиб
Барин ярақлатиб артмоқда бир-бир...

Тўпларнинг ёнида мусича, кампир...
Қалбим шод тепади чиққудай қиндан:
Қани, барча тўплар шулар қўлига
Тезроқ ўтса экан рўйи заминда!

Ставрополь, 1968

ЭРМАКТАЛАБ БИЗНИНГ БОЛАЛАР

Қийқириб,

қирғоқда бир-бирин қувлаб
Болалар соҳилни кўтарар бошга.
Ажабо, челақни тепарми улар?
Даранг-дурунг қилиб урилар тошга...

Бирн тепар уни бириси қўйиб,
Буткул абжақ қилиш шарт бўлса наҳот?
Наҳотки топилмас бошқа бир ўйин
Қуриб кетибдими ўзга машғулот?

Бўлди-е!

Қулоқни этдингиз батанг,
Ўйинми челақни тепмоқ, ақаси?
Болалар боқишди менга ҳангу-манг:
— Йўқ, йўқ, челақмас бу...

Фриц касқаси!

Чағир тошлар аро ётар пойимда
Занг босган,

дарз кетган пўлат дубулға.

Бир нафас тонг қотдим, турган жойимда,
Хаёлим даҳшатли йилларни илғар...

Юз минглаб оғуға тўла каллада,
Қуёш тифида у совуқ ярқираб,

Юртимга ўру қир, кўку даладан,
Суқилиб кирганин унутмам сира!

Бутун Европани босиб ўтди у,
Шаҳру қишлоқларни ёндириб, талаб.
Бошни... Одессада у тарк этди-ю,
Денгиз қирғоғида қолди думалаб...

Сира ўйлабмиди унинг соҳиби
Йироқ соҳилларда итдек ўлишин,
Шохдор дубулғаси бир копток каби
Қувноқ болаларга эрмак бўлишин?

Ҳа, ўйлаш қаёқда?

Мағлуб сўзидан

Эҳтимол жирканган қонхўр, олифта
Бундесвер ҳам бориб унинг изидан
Каскалар қуймоқда ўшал қолипда...

Қанчалар қазмасин душман бизга чоҳ
Бармоқ тишлаб қолган...

Тишлаб қоларлар!

Уларни шеърим-ла этаман огоҳ;
Жуда эрмакталаб бизнинг болалар!

Одесса, 1968

Сув шалооплар...

Сузмоқдаман бемажол.

Ҳолгиннам танг, кимдан нажот кутайин?
Фурургинам, паққос бўлдинг паймол,
Оҳ, денгизда қиз қувмасдан кетайин!

Қўлларимдан кимдир тутди ногихон,
Қарадиму...

Минг қизариб-бўзардим,
Қўлтиғимдан маҳкам ушлаб ёнма-ён
Қирғоқ сари ўша гўзал сузарди!

Мана қирғоқ,

Ўтирибман ҳансираб,
Қиз кулиб дер:— яна қувиб етарсиз?
Ҳазиллашдим иккиланмасдан сира;
Бўлмаса-чи! Мени афу этасиз...

Сузишда, рост, Сизга йўқ экан тараф,
Қойилман-ку, лекин тингланг арзимни:
Мен сувдамас, қуруқликда қўлтиқлаб,
Узсам дердим денгиздаги қарзимни...

Яқинлашсам, кулиб деди:

— Тикайте!¹

Сўнг кўрсатди бармоқдаги узукни.
Ярқирарди узук дилдагин айтиб,
Нигоҳлари дерди:— Қалай, тузукми?..

Дилгир сайр этардим оқшом чоғи,
Қалбим ёнди, беихтиёр «уф!» дедим.
...Қизнинг узук ярқираган бармоғи
Урмаларди бир йигитнинг кифтида...

¹ Т и к а й т е — украинча нари туринг демакдир.

МАЪРИФАТ ДАНКОСИ

(Баллада)

Сўнги ёруғ юлдуз сўнди тиккада,
Хонада тонггача нур тарар чироқ.
Омонат столга тушиб мукаддан
Шоир ёзар, чизар...

Кўзида—чарчоқ.

Қанотин «пат-пат»лаб хўроз қичқирди,
Дам ўтмай бўйинини чўзди муаззин.
Еллар қанотига миниб югурди
Унинг нола тўла овози,

казин...

Шоир тонг ҳавосин симирар тўйиб,
Сўнгра пилпиллаган чироқни пуфлар.
Ленин томларига бир қараб қўйиб,
Оҳиста ҳужрасин эшигин қулфлар...

Аста эриб борар мовий сукунат,
Керишиб,

уйғонар қишлоқ уйқудан.

Шоир-чи,

топгандай тонгдан бир ҳикмат;

Қуёшни қаршилар анув чуққидан!

Шошилар у муҳим манзили сари,
Сербар камарига бармоғин тираб.

Ана, рангпар юзи яна оқариб
Чикди тепага у, терлаб, ҳансираб.

Хушнуд кулимсираб терларин артар,
Совуқ ел пуркайди чўққилардан қор...
Пастда, уфқларга тўш уриб ётар
Заҳматлар заҳридан қутилган диёр!

Бирдан ловуллади жумлан жаҳон:
Қоялар устидан офтоб соч тарар!
Ушбу сониядан гўзал бирор он —
Иўқ шоир наздида...

У пастга қарар...

Шоир чойхонага ташлайди нигоҳ,
Самовар шақиллар,

гавжум сўрилар.

Исириқ тутатиб дейди:

«Е, оллоҳ!»

Қаландар жандасин кийган бўрилар!

Кўксув шовқин солар айқириб оқиб,
Шоир теграсини ўрайди дўстлар.
Лекин ҳар қадамин этади таъқиб
Кулоҳлар остидан ҳўмрайган кўзлар.

Чилим сархонасин ловиллар чўғи,
Сукунат.

Бедана «вавақ»лайди гоҳ.

Аммо, Ҳамза билар бу тоғ қишлоғи —
Бугун икки ғоя тўқнашган жанггоҳ!

Бунда икки дунё қаттол жанг қилар:
Биттаси — маърифат,

биттаси—оғу!

Неча йиллар кечди олишар улар,
Биттаси — зулматдир, биттаси — ёрду!

Шоир голиб чиқди қаттол савашда,
Сўзлари оташдай гоҳи—қамчидай.
Аммо у
 маррага байроқ қадашда
Сўнгги ёв ўқиға учган жангчидай —

Қулади...

 Сесканиб «Оҳ!» деди ўлка,
Салафлар сафидан бир нор қулади.
Янгроқ назмимизга чўнг боғбон бўлган
Наинки бир адиб,
 чинор қулади!

...Ҳамза изларини босиб, мен танҳо,
Юксакка чиқаман унинг йўлидан.
Ҳў ана, турар у мисоли Данко
Маърифат машъали порлаб қўлида!

1969

Қ А Д А Х

Қадаҳ сипқоришга моҳир эмасман,
Сўнггига етмайман бир кўтарганда.
Бугун-чи, соқийга қуйма, демасман,
Чунки севинчларим жўш урар қонда.
Чунки қовушмоқда икки оташ қалб,
Шўх куйдан янграйди еру осмон.
Куёв — қалин дўстим, келин — синглимдай,
Ана ўлтиришар хушҳол, ёнма-ён.
Давримиз ажойиб, давримиз кўп соз,
Севги оташлари тушсин қалбларга.
Висол ишқи билан тамшанган ўтли,
Лаблар туташсинлар дея лабларга —
Баланд кўтараман шу чоқ қадаҳни,
Юзлари қалбимиздай яшнасин гул-гул.
Шундай қадаҳларни, ҳа, айтсам ростин
Ҳар кун кўтаришни истардим нуқул!

1969

Гоҳ гуркираш, гоҳ у — нурашдир...
На танг қолгум мен, на нурагум,
Шундай уриб турсанг, юрагим!

Аммо дунё севги ва нафрат
Ҳиссин гўё менда жамлаган:
Ялангланган шамширдай шайман
Тубанликка қарши ҳамлага!
Тегмас эди ерга курагим,
Шундай уриб турсанг, юрагим!

Ҳар ким боқса билар кўзимдан
Ким эканим, не эканимни.
Дўстлар учун бошим таъзимда,
Тилкалагум лекин фанимни!
Разилларнинг думин бурагум,
Шундай уриб турсанг, юрагим!

Йўқ, алпмасман.

Лекин элимни

Битта ўғлончалик суйганман.
Кўкрагимга урмай қўлимни,
Жонни унга тикиб қўйганман!
Доим бўлур юртга керагим,
Шундай уриб турсанг, юрагим!

1970

РАИС

Бир ҳовуч тупроқни эзгилаб кафтда
Йироқ-йироқларга боқар ўйчан, тик.
Этигин қўнжида буклоғлик дафтар,
Қийиқ кўзларида андак ҳорғинлик.

Ҳар битта картага шартдир кирмоғи,
Машинада юриб, гоҳ отда йўртиб.
Неча кун устара тегмаган чоғин,
«Гуркираб» кетибди соқолу мурти...

Баҳор белги бермай, бошланмай ҳут-ют
Дили типирлайди, куни тугади.
«Универсал», сеялка, чигит, сув, ўғит...
Шу билан чекланиб қолар луғати!

Гул атри уйғотар эди завқини,
Жону дили эди чаманзор, бўстон,
Бугун моторларнинг гуррос, шовқини
Дилкаш қўшиқлардан туради устун!

Мавсум!— дея енгмоқ бўлар чарчоғни,
Гоҳида оёғин судрайди зўрга.
Паловдек таъм берар очиққан чоғи
Умум қозондаги бир чўмич шўрва...

Аммо тасқарадек аксин топар у,
Ҳамон қанча-қанча мўйқаламда:

Чойхонада палов ермиш, беқайғу
(Ундай бекорхўжа йўқмиш оламда!)

Аслида-чи, тиним билмас бир нафас,
Қам эслар кўзига уйқу инганин.
Рассом оғайнилар, етар энди, бас,
Ўзгартиринг эски пластинкани!

Далаларга боринг, айланинг бундоқ,
Омон бўлса агар ҳиссу сезгилар,—
Биласиз, кафтида палов эмас, йўқ,
«Тобидами» дея тупроқ эзгилар...

Серзарда кўринса, қўполлик деманг,
Хириллаб гапирса деманг, бақироқ.
Ахир, даласида зўр мавсумий жанг,
Бир карра ҳорманг, деб ўтиш маъқулроқ.

У дала кезади тетик, гоҳ ҳорғин,
Дардлилар дардига малҳам топади,
Шодликми, ташвишми — сиғдирар бағри,
Унда мужассамдек халқнинг саботи.

1970

ЎЗБЕК НАФАСИ

(„Осиёда кезар нафасинг“ туркумидан)

Тинмагур сайёҳман, булут узра учдим,
Пастликларда қаҳрабодек дашт.
Улкан ҳаммом каби бу диёрга тушдим,
Мени қизиқтирар саргузашт...

Мени қизиқтирар қуруқ қўли билан
Арслонларни бўлган овчилар.
Оғиздаги ошни сочининг қили билан
Обқўювчи кўзбойловчилар.

Мени қизиқтирар тошқин наҳрлару
Илон ўйин...

ҳам филлар жанги!..

Қандай эканлиги бу юрт саҳарлари,
Қандайлиги шеърин оҳанги...

Не-не шаҳарлардан ўтдим ағрайганча,
Кўрк-жамоли олди ҳушимни.
Аммо, англолмадим бош қотирмай қанча:
Кўрганларим ўнгми, тушимми?

Ҳар қадамда ўрар мени ёшу қари,
Ва сўрарлар:

— Бухоро?

Тошкент?

Қифтларимга қоқиб яйраб кулар бари,
Кўтаргиси келади бошга!

Кўрсатишиб мактаб, улкан қасрларни
Гапларимни бўлиб бесабр,
Завқданми, ғурурдан ёниб, таъсирланиб
Гапиришар: «Андижон... Бобир!..»

Наққошлар бўлганми шунча хассос, танги,
Ҳар бинода жилвалар баҳси...
Боқиб туриб дейман: булар Самарқанду
Бухоронинг бошқа нусхаси!

Кўзим тиниб кетар минораларга қараб
Нақшлари ҳалда ишланган.
Гулкорларни зеҳни — шубҳам йўқдир зарра,
Аввал Самарқандда пешланган!

Деворларда яшнаб, ял-ял ёниб турган
Анув таниш бармоқ излари
Аввал Бибихоним пештоқига сурган
Соҳибнинг қайноқ ҳисларин!

Йироқ Осиёда кўриб лолман, юртим,
Санъатингни, буюк даҳонгни.
Саргузаштмас, уни шеърга солмоқ бўлдим
Топсам монанд рангу оҳангни!

Кетмас кўз олдимдан кошин, кунгирада
Менга таниш зарҳал табассум...
Уларнинг барчаси асрлар қаъридан
Уфуради ўзбек нафасин...

Замонлар айланар, кечар минг йил фурсат.
Лек ишончим шунга комил, бас:
Ўқи атрофида ер айланиб турса
Асло, асло ўчмас бу нафас!

Қарачи, 1970

ЛОҲУРДАГИ ИНГЛИЗЛАР МОЗОРИ

Шофер Раҳмон менга Лоҳурдаги бир инглизлар мазорини кўрсатиб, Покистонда келгиндиларнинг бундай мазорлари жуда кўп деди.

Хочлар ҳар тарафда қийшайиб ётар,
Саржин ҳозирланган каби қаловга.
Қорайиб кетипти кўмирдан баттар,
Офтоб ёқар уни ўхшаб оловга!

Расму русм билан хайру хўш қилиб,
Пешонага битмай жўнгина тобут,
Ёғоч крестларни ҳайкал деб билиб
Остида ётипти минг-минглаб собит...

Шаҳру қишлоқларда, қирларда қабр...
Йўлларнинг четида қабрлар тўпи.
Юртида йўқмиди бир газгина ер,
Лаҳад излаб келган шунчалар кўпми?

Машина ўкириб чирмашар тоққа,
Ортда қолиб кетди теп-текис ерлар.
Бунда ҳам
 ўзлари муштоқ тупроққа —
Кўзлари тўлгунча ётишар сэрлар...

Қаҳрли бир кулгу Раҳмон юзида,
Қўллари оҳиста титрайди рулда
Шивирлар:

 — Ҳаммаси кўрсин ўзидан.
Ер — мулкми? Тақсимлаб бердик шу хилда!

Яша дейман, Раҳмон,
яша биродар,
Фикру ўйларингга қўшилгум мутлоқ!
Етларки «ер» дея бош суқса агар
Баридан айлансин икки газ тупроқ!

Қарачи, июнь, 1970

БАЛКИ ДЕДИ...

Қоматини бошдан-охир буркамиш
Фируза ранг, роҳатижон чодара.

Ўз-ўзимга дейман оҳиста, сархуш:
Кўзи жоду, қоши балки ёйдир-а?»

Урду элин дерлар ғазалхон бари,
Назм бобида балки у ҳам Нодира!

Балки булбул каби ширин тақаллум,
Қалби шеърий жавоҳирга жодир-а?

Сабо бирдан тортқилади чодрасин,
Қош остида икки жоду жовдирар...

Юзи лола, қошлар қайрилма шамшир,
«Оҳ, табиат нималарга қодир-а?»

Юзларига тикиламан ағрайиб,
Не воқеа бўлди ҳозир содир-а?

Ўтиб кетди кўз учида кулиб у,
Балки деди: «Меҳмон андак довдир-а?»

Равалпинди, июнь, 1970

Денгиз соҳилида, илиқ кумлоқда
Паришон ўтириб аста куйлар қиз.
Тўлқинларин суриб соҳилга шахдам,
Пастроқда шиддаткор шовиллар денгиз.

Босқин истагида денгиз қутирар
Соҳил сарҳадларин бузиб ўтгудай.
Борлиқни ғулғула билан тўлдирар,
Йўлда не учраса, ямлаб ютгудай!

Қиз-чи,
сокин куйлар, паришонхаёл,
Қоч, ҳой соҳибжамол, керакмасми жон?
Қаптарга ташланган оч арслонмисол
Тўлқинлар югурар ана, сен томон...

Тўлқинлар югурар... Қочсанг-чи, санам!
Алвидо! Қўрмайсан висол, хуш онни...
Кўзимни чирт юмдим, жимирлаб танам,
Э-воҳ, қолмас қизнинг ному нишони!

Даҳшат ичра титраб кўзим очаман,
Қиз-чи, мунгли куйлар ҳамон жойида.
Унинг қўшиғидан эригансимон
Тўлқинлар сингарди ҳануз пойида...

Қарачи, июнь, 1970

КАРИМ «ШУКУР» ДЕЙДИ...

— Каримман,— дейди у,— оллоҳнинг бир қули...
Қўзларимга синчков тикилар.
Тарашадек қаттиқ, сертомирдир қўли,
Билакдек бўйнида боши ликиллар...

Дастгоҳи ёнида юрар шип-шип қилиб,
Дастгоҳлардан мато қуйилар.
Йўқ, унинг қўлида жўн ип ҳам зар бўлиб.
Товланиб кетгандай туйилар!

Димиққан бинони кўтаргудек бошга
Шақир-шуқур... Нохуш садолар.
Карим арқоқ улар.

Дастгоҳидан тошиб —
Ловиллаб тушади матолар.

Бир-бир босиб келар цех бўйлаб соҳиб,
Нигоҳлари мағрур, мардона.
Каримнинг кифтига аста қўяр қоқиб
— Ишларингиз, устои ягона?

— Шукур,— дейди уста аста бошин эгиб,
Титроқли чиқади товуши.
Тикка боқмайди у хўжасига лекин
Қўллари кўксига қовушиқ...

Гудок ўкиради,

маҳзун ишчи аҳли

Фабрикадан чиқар тизилиб.

— Шукур,— дейди Қарим йўлнинг бўйидаги

Жулдур тўшагига чўзилиб.

Бошида том йўгу «шукур» дейди лекни,

Муссон бўлса, бошини буркар.

Офтоб ёндирганда, тўшагини секин —

«Шукур» дея сояга сургар.

«Карачида рости ундан ўтгувчи кам»—

Дея ҳурмат қилурлар зоҳир.

Аммо кўрган куни бошдан-охир алам,

Изтиробдир бошдан то охир!

«Мусулмонсан, дерлар,— азобларга чида,

Шукур қил ва айлагил таъмир».

Кўчада туғилган...

Шу боис кўчада

«Шукур» дея ўтказар умр...

Гоҳида бошини кафти аро олиб

Хўрсинади, секин дейди «ух...»

Балки демоқчидир: қани менда голиб —

Йўқсулларга хос у оташ руҳ?!

Ҳайқиргим келади:— Ҳей бандан гофил,

Кўзинг очиб, жаҳонни бир кўр!

Қишанларни қилиб банд-бандидан чил-чил

Сўнгра десанг бўлмасми: «Шукур!»

Қарачи, июль, 1970

ЧОЙ ҲАҚИДА МОНОЛОГ

Сени роҳатижон ичимлик дердим,
Нафасдай зарурий,

туриши—шифо.

Қултуми май янглиғ қилар шод, бардам,
Сафомиди, дердим сенингсиз сафо!

Сени абадият тимсоли дердим,
Баргларига кўклам муҳри урилган,
Фаслар суролмас дер эдим гардин,
Мангу нилий осмон ранги сурилган!

Шундоқ деб ўйлардим, эй яшил олам,
(Билмабман хаёлим, мубҳам, торлигин.)
Билмабман,

баргларинг остида алам —

Минг-минг хазонрезги умр борлигин...

Инқиллаб-инқиллаб терар сени чол,
Тақдирин фарқи кам қаро тунлардан.
Толеини қарғаб терар у беҳол
Тетапоя йўлга кирган кунлардан...

— Тер! Тер! Тер! Шоширар дағал иш боши
Бир зум тийилса-чи, дўқу даъватдан.
Заҳил юз аёлнинг букилмиш боши
Зилу замбил бўлиб босган саватдан!

ЯНГИ ЙИЛ ИСТАҚЛАРИ

(Ҳазил аралаш)

«Уҳ,— дея ёнимга чўкди эски йил
Ва сўради:— Хўш, қалай бўлди хизматим?
Зиммамдаги қарзни,
 очиқ баён қил,
Уздимми мен ёки узмадим?
— Уздинг эски йилим, қадрдон йилим,
Менга бахш этдингми озмунча толе!
Хизматингга келсак, шундан ҳам билким,
Кун кўрдим ўкинчдан бир қадар холи.

Кирди ҳузуримга сўнгра Янги йил,
Лол қилиб қўйгудек шашту ғайрати.
Дейди: Истакларинг? Қани баён қил!
(Оҳ, мана илтифот! Ошар ҳайратим!)
— Истакмас, ўтинч бор сенга, Янги йил,
Мана бу сўзларга қулоқ ос обдан:
Ноширларга: Тўйди бу Охун дегин
Пиёзнинг пўстига ўхшаш китобдан!

— Хўш, яна?
— Ғам-андух куйиб кул бўлсин,
Ширин табассумдан яшнасин олам!
Аҳдни муҳрловчи бўса мўл бўлсин,
Ва яна шу... шароб деганлари ҳам!..

1970

БАҲОР ЭКАН-ДА...

Борлиққа тўшалмиш шаффоф мовийлик,
Гунчалар лабида ширин бир ханда.
Ҳар ён кўк либосда яшнар, ловиллар...
Баҳор деганлари — баҳор экан-да!

Дўстим, тонгда туриб боғларга йўл ол,
Бир чимдим уйқунинг баҳридан кечиб,
Қара,

 лола юзи ёнмоқда ял-ял
Субҳидам шудрингин шаробдек ичиб...

Тонгда булбулларни қолдириб доғда,
Қирмизи гулларнинг лаб очишин кут.
Йўқ, қизил гулмас бу,
 бу саҳар чоғда
Зумрад барглар аро порлаган ёқут!

Нафосатга тўла туюлар бу тонг,
Гўзалдир гулларнинг майин селпиши.
Қулоққа етказар ажиб бир оҳанг —
Қалдирғоч қанотин майин елпиши....

Кўчани тўлдириб ўтишар қизлар,
Лолани лол қилар юзлар тарамми...
Ваҳ-ваҳ, Жукрагимга сизмайди ҳислар:
Табиатнинг шунча кенгми карам!

* *
*

Гоҳ эслайман,
Ун саккизимда
Кимдир мени «тентак» деганин.
Ғазаб ёниб юзу кўзимда
Тентакликнинг нима эканин —
Кўрсатгандим.

Ҳозир дўстларим,
Юриш-туриш режали, тайин,
Ёшлигимда не эканимни
Англаяпман йил ўтган сайин...

1971

★ ★
★

Замонлар ҳукми кўп беомон,
Даврлар дийдаси темирдак!
Чингиздек доврўқли, қув хоқон
Шамшири бугун бир темиртак...

Қора қитъадаги салтанат
Дарз кетиб,
 гурс этиб қулади.
— Истибдоднинг умри эмасдир абад —
Деб занжи кўз ёш-ла кулади!

Саҳнага чиқар боз даврлар
Жаҳонга солароқ гулдурак.
Айланар инграшу говур-ла
Ҳаёт деб аталган ғилдирак!

Искандар «ман-ман» деб ўтирди,
Кўрмади мангулик бетини.
Ҳа, дунё кўп кўрди, кўп кўрди
Турфа хил келди-ю, кетдини...

Ўзга бош суякдан фарқи кам
Ларзали Темурнинг чаноғи.
Бундоқ бир ўйласам, кам экан
Абадий умрлар саноғи...

Зобитлар кўп ўтган дунёда,
Ўтмади қон кечиб не ҳоқон...
Барчасин номини одатда
Бош чайқаб эслайди бу жаҳон!

Одамлар, кун кўринг беғулув,
Чиранмай, ўкирмай, ҳашамсиз.
Қора мрамларда яшаманг,
Оппоқ кўнгилларда яшангиз!

1972

АЛЛА АЙТАВЕРИНГ

Юзу яноқлари лўппи, лола ранг,
Кўчани тўлдириб юрар болалар.
Чучук сўзларини англайсиз аранг,
Бир ширин чулдираб юрар болалар.

Қушлар тинса тинар, тинишмас булар,
Шодон қийқириқ-ла юрар қувлашиб.
«О, тойлоқлар-ей!» деб, бошларин силаб
Кексалар ўтишар конфет улашиб...

Болалар...

Қийқириб кулишар хандон,
Бири тарақлатиб ногора чалар.
Чиқиб келаверар бир хонадондан
Салкам бир эскадрон «Суворий»чалар!

Ўргилсанг арзийди бизнинг удумдан:
Гўдакларга қучоқ очиб келганмиз.
Дунё-ю меҳрни қадим-қадимдан
Гўдаклар бошидан сочиб келганмиз!

Боболар неvara тўйига атар
Йиғиб-тергани-ю, бор-будин, қўрин.
Туғилиш бобида юз йиллаб қатор
Наздимда, ҳеч элга бермаймиз ўрин!

Кўнглимиз дарёдир, феълимиз — кенгдир,
Нону насибамиз, ризқимиз қутлуғ,
Уйни гавжумлатган мунису камтар,
Хушфеъл янгажонлар, Сизга минг қуллуқ!

Биласиз, биз киммиз — жаҳонга равшан,
Наслу насабимиз, тагу тугимиз.
Аmmo, янгажонлар, ростини айтсам
Сизга боғлиқ яна улуғлигимиз!

Жаҳонга

Ўзбекнинг болажонлиги

Сизнинг ҳимматингиз билан ёйилар.

Сўзим малол олманг,

алла айтмаган

Йилингиз бўлмасин, келин ойилар!

1972

ТОНГ ШЕЪРИ

Эрта туриб қучоқлайман
Майин, зилол тонгларни.
Узгалар ҳам унинг қадрин
Менинг каби англарми?

Тонглар отар ишва билан,
Гоҳо эса ноз билан,
Гоҳо бўйи етган қизга
Ярашиқ ороз билан...

Гоҳо эса тумтайиб у
Димоқ-фироқ қилади.
Сўнг лабларин силаб кулгу
Чарақлайди, кулади.

Ун саккизга кирган қизнинг
Бўлмагандай хунуги,
Тонгнинг нозу аразига
Бирдай қолдим кўникиб!..

1972

ҚОРА НОН

Нон дўкон олдида турар бир одам,
Бесабр одимлар у ён гоҳ бу ён.
Бош чайқаб, гудраниб сўзлаб дам-бадам
Нон кутиб турибди.
Қора нон.

Тахта катакларда нонлар тахлами,
Қи, унинг хилларин кам кўрган жаҳон.
Гўё билмагандай буларнинг таъмин
— Қора нон керак,— дер,— қора нон!

Дўкон гуркирайди нонлар бўйидан,
Аммо у айтганин кутади ҳамон.
Сезаман, шу ўйлар кетмас ўйидан:
Қора нон!
Қора нон!
Қора нон!..

Қисирлатиб узун бармоқларини
Нон дўкони ичра кезинар сипо.
Дейдики:

— Ношукур деманг, йўқ, иним,
Қора нон дардимга малҳам. Ҳа, шифо!
Қора нон — шифо дер. Буни билганман!
Гитлер бошлаганда қирғину қирон,
Бизни ҳам ажалдан асраган омон

Шу қора нон эди...

Қора нон!

Анжирной нон дердик,

Анжирнон дердик.

Бергандай бўларди мисоли бол тот,

Лунжни қабартириб, ютоқиб ердик,

Ҳар битта пештоқи берарди ҳаёт!

Анжирной нон дердик...

Кутиб улушни

Тишни-тишга қўйиб қилардик тоқат.

Лаънатлаб, шу кўйга солган урушни

Навбатда турарди бутун мамлакат!

Ортада қолиб кетди у қирғин-барот,

Ўтдик жанг-жадалдан ғолибу омон,

Бугун ҳам инсонга бахш этар ҳаёт

Қора нон!

Қора нон!

Қора нон!

Бугун кўкка етди табобат илки,

Ибн Сино илмин йўллари ёруғ.

Дўстим, қора поннинг қудратин билки,

Бугун ҳам дардлардан этмоқда фориг!

Майли, қора нонни дўстим, кутавер,

Ош бўлсин, умрингни айласин бақо.

Аммо энди уни бутун элат-эл,

Очликдан кутмасин!

Мутлақо!

1972

★ ★
★

Дўстларим унчалик кўп эмас,
Эҳтимол, бештадир, тўрттадир.
Аммо биз бир жону бир нафас,
Русса ҳам, шодлик ҳам ўртада.

Бўғзимдан тутса гоҳ ранжу ғам,
Ҳар ёққа ташласам ўзимни,
Қалбимга малҳамдек қўярлар
Саботу сабрни, тўзимни.

Дўстларим унчалик кўп эмас,
Бори ҳам соддадир, мўминдир.
Аммо, «оҳ» дедимми, бўлди,
бас,
Бари жон тикмоққа аминдир!

Тақдирдан ўтиниб тилайман:
Дўстлардан йўлимни қайирма!
Дўстларим унчалик кўп эмас
Ва лекин боридан айирма!

1972

* *
*

Уҳ, «аҳли дониш»лар бунча кўп экан,
Ё қасддан теграмда бўлишганми жам?
«Ундоқ юр, бундоқ юр, ундоқ қил, укам...»
Ерилмаса эди ўғитдан миям...

Гоҳо баҳслашишар тошиб, гупириб,
Кўзлар ўйнаб чиқар ўхшаб соққага.
Сўнгра тарқалишар пинҳон тупуриб,
Олмас бир-бировни сариқ чақага...

Уларнинг наздида мен ҳали «ғўра»
Майли, шундай бўлсин, розиман мутлоқ.
Уларнинг сафида юргандан кўра
Тўпорилар аро яшаш маъқулроқ!

1972

ВАЛИЕВНИНГ ПАРТАСИ

Гувлаб оҳаётган
Уйноқи дарё
Гулгуласи қолгандай тиниб,
Муаллим синфга киргани ҳамон
Бирдан сергак тортиб
Тинчиди синф!
Тапир-тупир тинди.

Сокинлик тушди.

Тинди бамисоли бодроқ-қўғирмоч.
Муаллим энтикиб
Титроқ товушда
Иўқлама ўқийди:
— Валиев Сирож!

Жаранглаб кетди бир ўсмир хитоби:
— Валиев

Бахт учун жангда юмган кўз!
Синф бир қалқиди сесканган каби
Этни жимирлатиб ўтди ушбу сўз!!

«Кўз юмди Валиев
Мактабдош оға...»
Вазмин бир сукунат чўкди ўртага.
Ўттиз беш жуфт қароғ маънос қадалар,
Валиев ўтирган партага...

Шу партадан туриб
Ун етти ёшда
Шинель кийди. Уни чорлар эди Ғарб.
Қону қардошларга кўмакка шошди,
Уни чорлар эди ҳарбу зарб!

Овлоқ бир масканда
Бўй чўзган ўғлон
Лаънат деб фашистга, хўрлик, қулликка.
Жон учун жон олди ва қон учун қон,
Боқди ўлимларнинг кўзига тикка!

Унинг қўндоғини,
Унинг тигини
Эҳ-ҳе, қанча фашист газанда тотди...
Бутун фронт бўйлаб унинг додруғи
Фрицларни зир-зир титратди!!

Ёвни зир титратиб ўт-сувга кирди,
Ғалаба деб жўшиб, тоша-тошиқа.
Аммо...

Ялт этган ўқ умрини қирқди
Ва умри айланиб кетди қўшиққа!

Қурбон бўлди ўғлон,
Аммо сурати
Акс этиб турибди минг-минг қароқда.
Биргина шу синфда ёд этиб отин
Ўттиз беш Валиев қалби урмоқда!!!

1972

ҚАРИБ БОРАЯПМАН ШЕКИЛЛИ

(Ҳазил аралаш)

Муомалада эмасман чакки,
Хабарим бор тавозедан ҳам.
Савлатдан сал қисилсам ҳамки,
Омад кулиб боқар дам-бадам!

Шаштим баланд эди...

Тунов кун

Бирдан тишлаб қолдим тилимни.
Шундан Зериб юрибман дилхун,
Бир изтироб ўртар дилимни.

Автобусда кетиб борардим,
Билет учун чиқардим танга.
Бироқ, уни тўкиб юбордим,
Енимдаги ойдек бир янга —
— Ҳозир, тоға...— дея эгилди,
Э-воҳ, қари деди шекилли...

Трамвайда борардим бир гал
Бир қиз чиқди порлаб, мисли чўғ.
Ҳушим оғиб боқиб қолдим лол
Ва ичимда дедим: «Тасаддуқ!»
— Сиз ўтиринг,— дея у кулди,
Э-воҳ, қари деди шекилли...

Яна бир кун...

Буниси уят,

Гурс йиқилдим қайрилиб товон.
Қимдир олди кифтимдан суяб
Боқсам,

чарақлаган бир жувон...

Аянч билан менга тикилди,
Э-воҳ, қари деди шекилли...

Аччиқ экан ҳаёт қамчини,
Мошдек очди кўзимни бу ҳол.
Аммо жононларнинг ачиниб
Боқишига чидашим маҳол.
Мағрур бошим аста букилди,
Ажаб, қарияпман шекилли...

Йўқ, йўқ, менга асло ачинманг.
Ва қарига чиқарманг, кўпам.
Бел дол бўлиб, ҳол бўлгунча танг
Қариликни тан олиб бўпман!
Завқ қайнайди дил булоғимда,
Ҳали қаримаيمان, чоғимда!

1972

ЕР ҲАҚИДА ҚУШИҚ

Қорами,
Қўнғирми,
Сариқми,
Кулранг,
Барибир, инсонни боққан тупроқсан.
Дунёда нимаки муқаддас бўлса
Ўзинг барчасидан муқаддасроқсан!
Бомбалар зарбидан гуриллаб ёниб
Гоҳи айлансанг-да қурумга, кулга,
Бут этиб келасан одамзот нонин,
Тириклик ҳикматин олиб кафилга!

Шунданми,
қўллари осмонга етиб,
Ҳаттоки ойни ҳам эста-да макон,
Аммо, дил меҳрини ошкора этиб
Сенга эгилгани — эгилган инсон...

1973

АРТИБ ҚУЯЙ ЕШИНГНИ...

Йиғлаган гўдақни кўриб қолсам ногоҳ
Жимирилаб кетади баданим.
Юрак этар мени бир нимадан огоҳ,
Ўз-ўзидан тўхтар қадамим.

Нега йиғлаяпсан, менинг жажжи укам?
Эгиламан аста ёнида.
...Ошнаси коптогин олиб қочган экан
(Копток болаларнинг жони-да!)

Шунга йиғладингми,
вой полвон-ей дейман,
Оҳиста артаман кўзини.
Йиғими? Йиғини, укам, мен кўрганман
Терс айласин йиғи юзини!

Қирғин-барот бўлган,
ундан беҳабарсан,
Билмайсан'у нима эканин.
Жажжи юракларга солар эди ларза
Бир хабар...
«Қора хат» дегани!

У кирган ҳар уйни макон этди қайғу,
Заққум берди, дилни тиғлатди.

Бутун бир мамлакат болаларини у
Бирваракай зор-зор йиғлатди!

У кунлар даҳшатли хотирдан ҳеч ўчмас,
Сўзлаш билан бўлмас адоғи.
Олам учун қанча керак бўлса кўз ёш,
Уни бизлар тўкканмиз чоғи!

...Қоптогингни олиб қочибди-да, ошнанг?
Парво қилма, кўтар бошингни.
Кулар экансан-ку... Шошма, укам, шошма,
Аввал артиб қўяй ёшингни!

1973

ЎШИМДА ҲАМ ЯЛИНТИРАР У...

Толеимдан ўргилиб кетай
Боқди менга севгилим кулиб.
Билсайдилар дўстлар бу дамни
Кутганимни интизор бўлиб!

Қўлларидадан тутдим бахтиёр,
(Қадрламас ким ҳам бу онни?)
Хиёбонда сайр этдик такрор,
Қаршимизда рақс майдони...

Таклиф қилдим рақсга шу чоқ,
Лекин, жавоб берди кескин: йўқ!
— Нега?— Десам тоқат бўлиб тоқ
Дер: оркестр овози бўғиқ!

— Ундай эмас, жонгинам дедим,
Қор қилмади илтижолар ҳам,
Қўлларидадан тутмоқчи эдим
Силтаб ташлаб жўнади шаҳдам.

— Тўхтаг!— дедим, қуладим ерга,
Онам турар бошимда койиб:
«Уйқунгда ҳам ҳузур йўқ, нега,
Қилмасайдинг бир еринг майиб».

Шундай, дўстлар, менинг севгилим
Хўп гўзалу, лекин бироз қув.
Унгимдаги етмаганидек
Тушимда ҳам ялинтирар у...

ҲАЁТ БОШЛАНАДИ ТОҒЛАРДАН

Чўққилари туртиб булутлар бағрин,
Сингиб вужудига ҳайбату виқор,
Тоғлар тутиб ётар офтобга яғрин,
Қоялар тўшида ялт-юлт ётар қор.
Улкан бир кафтдаги ҳадсиз бармоқдай
Қуйига жилдираб тушар ирмоқлар...

Одамлар, тоғларни гунг, соқов деманг,
Демангки, шунчаки тош у,

касод у.

Сизиб, жилдиратиб йўллар у, қаранг,
Водийга

қиш бўйи йиққан бисотин...

Унга боқиб туриб шундай чоғларда
Ҳаёт бошланади дейман, тоғлардан!

Ирмоқлар қўшилиб бўлади дарё,
Водийга кўрк берар, тупроққа унум.
Шумасми, йиртқични ов қилиб юрган
Бобокалонларни топтирган қўним?
Сувга боқиб туриб шундай чоғларда
Ҳаёт бошланади дейман, тоғлардан!

Тоққа қор мўл тушса, жилмаяр деҳқон,
Тоғ каби керилар чайир қомати.

Гүё күз олдида бўлур намоён
Эртанги ҳосили, қути, омади...
Энди эса таниган бола чоғлардан
Ҳаёт бошланганин билар тоғлардан!

Бахтмасми, чўнг тоғлар оқ салла ўраб
Биллурий музлардан кўрпа ёпинса!
Қулоғи том битган тангридан кўра
Арзирди одамзод тоққа топинса...
Олам-олам бўлган кўҳна чоғлардан
Ҳаёт бошлангани ростдир тоғлардан!

Оқса каналларда сувлар жимиллаб,
Буғ тараб ўртага қўйилса палов,
Бир қултум сув ичсанг тамшаниб, чўллаб,
Анор ёниб турса бандида лов-лов —
Ёхуд яшноқ боғдан ўтган чоғларда
Миннатдор бўламан сокин тоғлардан!

1973

БАҲОР

Сарсари шамоллар дамидан тўзиб
Булутлар самода ҳар ён суринди.
Еллардан титраган бўйнини чўзиб
Ариқлар лабида майса кўринди.

Яна булоқларда қушларнинг базми,
Ерда ҳам жамики жонзот ғимирлар.
Баҳор аталмиш бу фаслда расми,
Яна бир гуркираб олар умрлар...

Уфқлар кўринар мовий, мусаффо,
Ел урар димоққа ялпиз тотларин.
Унут бўлиб кетар яйраб десанг «оҳ!» —
Қишнинг рутубатли хотиротлари!

Офтоб ҳам «ғамза»ни ортиқча билиб
Олтин кулгуларин тўкди заминга.
Деҳдон бўрсилдоқ ер тўшини тилиб
Куйманар...

Дақиқа — ғанимат унга!

Тупроқдан таралар майин, хуш нафас,
Ернинг нафаси бу, сирли ҳовур бу.
Ҳа, у орзуларин айтмоқда бесас,
Унинг армони бу, унсиз ғовур бу!

Эркаланиб ўзин думоққа урар,
Оҳиста сийпалаб ўтар манглайни.
Эҳ, бунинг тотини билганлар билар,
Буни
далаларни севган англайди!

Буни англаганлар далада бу кун,
Барчасин эғнида пахталик. Оддий.
Гўё сезмагандай баҳорнинг кўрқин
Экин дер,
тикин дер.

Шу — ўй-ёди!

Улар — ер Луқмони,
Ернинг истагин
Айтиб беришолмай бир-бир рўйирост,
Ҳа-да, боболардан уларга абад
Меҳнату зукколик қолгандир мерос!

Ҳаловат дамларин эртага қўйиб
Далада ўтказар куну ойларни.
Бугун ҳам тузатар тошиқиб, қўйиб
Баҳорнинг таҳрири сустроқ жойларни...

Сарсари шамоллар дамидан тўзиб
Булутлар самода ҳар ён суринди.
Чексизу уфқларга тикканча кўзин,
Яна далаларда деҳқон кўринди!

1973

СУКУНАТ

Сурон, тортишувлар тегади жонга,
Елкамдан босади бўлиб зил-замбил.
Асаб ҳам керак-ку ахир инсонга!
Сокин маскан тусаб қолади кўнгил...

Чиқиб бўлармиди кўнгил кўйдан,
Хилват гўшаларни айлайман макон.
Ҳорғин руҳни қувиб қалбим, ўйимдан
Тин олмоқ бўламан хушнуд ва шодон.

Қизиқ, менга бу ҳам бермас тасалли,
Кўксимда боз ғулу бошлайди ҳислар.
Йўқ, йўқ, сукунат бу — экан хўп бало,
Қайдасиз, чўрткесар ва танги дўстлар?

Сизсиз ўзимни ҳис этдим гунг-соқов,
Одам жимжитликдан шунча безаркан,
Қалбни қиймаларкан бўлиб тилсиз ёв,
Тегирмон тошидек бўлиб эзаркан!

Қаранг, тўйдим дебман тортишувлардан,
Ундан етди дебман дилимга озор.
Лекин қайдан билай сукунат ила
Келиша олишин биргина мозор!

Қандай сөз жаранглар баҳсу кулгингиз,
Оқанграбо янглиғ меҳрим тортади.
Баҳс чоғи сайроқи булбул бўлингиз,
Ҳали... сукунат ҳам етиб ортади!

1973

Ю Р А К

Кўзлар равшан кўрар ёруғ дунёни,
Тиллар баён этар ҳаёт тотини...
Таърифлаш шарт бўлса ҳар бир аъзони,
Мадҳ этгум мен юрак садоқатини!

Жаҳон шодлиги ҳам унга сиғади,
Дош берар гар эзса минг мусибат, ғам.
Шунчалар ғам тушса букилиб қадди
Узала тушарди эҳтимол фил ҳам!

Инсонлик шаъни гар этилса таҳқир,
Шаксиз рози бўлиб ҳатто ўлимга,
Ё ҳаёт, ё мамот дея у кескир
Пўлат дудамани тутар қўлингга!

Ҳар бир силкиниши, ҳар бир зарбида
Қанча эзгу ҳис ва туйғу пинҳондир.
Не-не истак жўшиб чиқмас қаъридан,
Унда қанча армон, қайғу пинҳондир...

Шу кўй йиллар кечар,
 сочга қўнар оқ,
Етмишга етганда маълум ҳолимиз...
Шунда ҳам «юракнинг мазаси йўқроқ»,
Дея ундан тағин нолиймиз...

1973

ДОКТОР БИЛАН СУҲБАТ

«Жаҳлингизни босинг, дейди менга доктор,
Асабга эрк берманг, биродар...
Сал беғам бўлмоқдан аъло даво йўқдир,
Бунга дейман, бордир ирода?»

Жон дегани, ахир, сабил эмас, билинг,
Уйнанг...

Чиқинг қимизхўрликка!

Жиғибийрон бўлмай, хандон ташлаб кулинг,
Бундоқ яйраб юринг-да, ука!»

Топиб гапирдингиз, доктор! Катта раҳмат,
Гапларингиз тағли, нақ мағиз.
Маҳмаданаликка йўймасангиз агар
Мен ҳам сўзлай бир-икки оғиз.

Тўғри,

барҳам топмас қандайдир бир ишқал
Мең фалсафа сўққаним билан.
Югуриб ва елиб дуч келган ҳар ишга
Минг бор бурун тикқаним билан!

Барҳам топмас... Лекин, қийнар экан виждон,
Қийналади, рост гап, виждоним.
Қонни қайнатгувчи ҳар бир палид ишдан
Нетай ахир, қайнаса қоним!

...Бошлиқ ҳузурига кирди ана мажруҳ
Ғажир-ғужир қўлтиқтаёқда.

Аммо ҳиринг-ҳиринг кулар телефонга у,
«Келинг, хизмат?» дейиш қаёқда?

Она ўстирганди ўглини «паҳ-паҳ»лаб,
Унга тутиб терган-топганин.

Аммо саёқ юрар йигит сандирақлаб,
Қийшиқ кийиб чипор шапкани...

- Суд биноси сари ошиқар бир аёл,
Қўлда — гўдак,

кўзларида — дард.

Тақдир-ла ўйнашиб, бўлиб унга завол
Қамситибди қайси бир номард?!

Айтаверсам, доктор, ҳали теграмизда
Ана шундай иллатлар бордир.

Уни маҳв этмоққа на шоир ғазаби,
На табобат тиглари қодир...

Аммо, узр, доктор,

беғам бўлмоқ қийин.

Майли тушса соғлик тангликка.

Нафас оларканман боқмоқлигим тайин
Тубанликнинг кўзига тикка.

1973

Э Ч К И

Ариқ ёқасида ўтлаган эчки,
Истаб гоҳ истамай чимдиб қўяр ўт.
Наздида оламда йўқдайин ҳеч гап
Ям-яшил майсани чайнайди «курт-курт».

Шарпамни сездими — кўтарди бошин,
— Имм,— дея соқолин силкитди шу пайт.
Ҳайрон қолган каби боқиб турди жим
Ва яна ўтларга эгилди лоқайд.

Юрагим «шиғ» этди,
Наҳот бу жонвор
Ҳў, ўша эчкининг бирор аждоди?
Чорак аср кечди ва лекин зинҳор
Хаёлимдан кўчмас ҳеч унинг ёди!

Ҳайвон ўрганмасин экан одамга:
Ортимдан қолмасди ҳатто бирор он.
Қиррали, орқага жиндай қайрилган
Шохи нақ Исфaxon қиличисимон!

Кунлар оғир эди, нега тутай сир,
Эшитмоқ бор эди буғдойнон отин.
Ризқу рўз берарди бизга шу мағрур
Эчки,

уйимизнинг тирик бисоти!

Ҳар кун тўйдирардим барра ўт-кўкка,
Баъзида қишлоқдан олис-овлоқда,
Тамшана-тамшана тушганча чўкка
Тўйиб-тўйиб эмар эдим тойлоқдай!

— Имм...— дерди оҳиста, келгандай раҳми,
Яна ўт чимдилаб кетарди нари.
Боласин жағига тушиб тургувчи
Шатталарин мендан тутарди дариг...

Рости шу: қишлоқда менинг эчкимдай
Соқолдор, жангари сира йўқ эди.
Рақибга отилиб жондан кечгандай
Енгарди,
Ҳа, бундан кўнглим тўқ эди!

Тенгдошларим ичра эчким сабабми,
Рости, чакки эмас эди «обруйим».
Қим икки қиларди мен айтган гапни?
Кунлар кечар эди бир-бир шу кўйи.

Баъзида мен чапдаст чавандоз бўлиб
Миниб чопар эдим уни йироққа.
Назаримда гўё шохлари рулу,
Бурар эдим кўнглим истаган ёққа!

Ҳар кун неча бор «жанг»га солардим,
Миниб чопишни ҳам қилмасдим канда.
Соқолини силкитиб дерди фақат «имм...»
Гўё койир эди: «Жуда шўхсан-да».

Болалик хислати бу ҳол, албатта,
Қим ҳам думбўшликда бўлмас беқусур?
Шўхликдан минсўлсам белига шартта,
Очликдан эмишга бўлардим мажбур!

Ғариб дастурхонни жонивор мудом

Тўкин қилар эди суту қаймоққа.

Қариб-чириди у,

хулласи калом

Аранг улгиб қолди бир кун пичоққа...

Қисматинг шу экан охир, жонивор...

Бўғизига қадалган чоғда совуқ тиг.

Қассоб тиззасининг остида сўнг бор

— Имм!— деди питирлаб, нолакор, бўғиқ!

Асаб дош бермади боқиб турмакка,

Кўзда ёш,

далалар томон югурдим.

Оvloқларда тентидим хўрсиниб, якка,

Эчки шўрвадан ҳам юзим ўгирдим!

Сен ҳам эй, бепарво, соқолли жонвор,

Балки ўшал эчким аждодидирсан?

Эй, шошма,

ўғлим ҳам кулиб, бахтиёр

Дўмбиллаб ёнингга бормоқда хурсанд...

Ўғил — отасига тортар, албатта,

Менинг қилигимни такрорлар нуқул.

Балки миниб ҳозир белинга шартта

Шохларингни бураб қолар мисли рул?

Нимага чорларкин шу мурғак қалби?

Ҳа, ана минишни қилди ихтиёр...

Нима қилса қилсин,

аммо мен каби

Сени у очликдан эммасин, зинҳор!

БАҲСЛАШИШАР БОБОЙЛАР

— Сен чиқ, Боқил
— Йўқ, ўзлари..
Ҳурматлаб бир-бирини,
Эгаллашди қариялар
Мўъжазгина сўрини.

Юзларини силар кафтлар,
Бўлди енгил фотиҳа.
Шип-шип юриб чой келтирди
Чойхоначи Сотти ҳам.

Бу қурама зиёфатга
Келавермас ҳар ким дуч.
Кимдир тўкди дастурхонга
Қора майиз,
Бир ҳовуч...

Кимдир калла гўшти қўйди,
Яна биров — нонжийда.
Бутун жаҳон қалқиб турар
Бу суҳбатнинг мавжида...

«Апполон»дан бошланган баҳс,
Етганида Чилига
Ёмон сўкиш келди ноҳос
Бир бобойнинг тилига...

— Сен асабни бузма, Латиф,
Қувийди халқ хунтани.
Орқасига шақиллатиб
Тепар бирмас, ўнтани!

...Барибир, кайф бузилганди,
Қалин тортди ажинлар.
Диллар бирдай эзилганди,
Ҳамма унсиз гижинар.

Бошланади яна суҳбат,
Шу кўй битта-битталаб —
Тилга тушар қанча элат,
Қанча-қанча қитъалар.

Бирини шу тоб жажжигина
Қалендарга тикилди.
(Пенсия пул қачон келар
Билмоқ бўлди шекилли).

Бирини тортар тамакини
Тутун пуркаб мўридай.
Бутун жаҳон қалқир ҳамон
Мўъжазгина сўрида.

Дастурхонга боқмас биров
Совиб ҳам қолди чойлар.
Планета тақдиридан
Баҳс этишар бобойлар...

1973

БИР КАМПИР БОР БИЗНИНГ КҮЧАДА

Бир кампир бор бизнинг кўчада,
Кампирмисан кампир ўзиям!
Қаззоблар ҳам ундан қочади,
Уни кўрса чоллар —
боши ҳам...

Бекорчимас,

эшик олдида
Курсиси бор. Тўқийди пайпоқ.
Эҳ-ҳа, қани, бундан валдираб —
Ўтиб кўрсин бирорта шалоқ —

Ҳасса билан эсу ҳушини
Киритади...

Лоф эмас, бор гап.
(Мелиса ҳам: «бу кўча сизга!»
Деб кетмаган ахир, бекорга!)

Қўлларини белига қўйиб
Ҳар кун кўча кезар бир қур у.
...Ана, чиқди рўпарасидан
Ешликдаги битта тенгқури.

— Собирмисан, йигит ўлмагур.
Айниясан... Ҳа, ҳа, очиқ гап.

Саломатни уйга ўтқазиб
Нега жўнаб қолдинг Сочига?

«Неваралар?»

Важ кўрсатмай қол!
Вой-вуй, ялт-юлт тилло-ку тишлар...
Менга қара, етар, сассиқ чол,
Ешликдаги саёқ юришлар!

Чол жўнайди хаёл ичида:
«Вой, бу Асал... Жуда қийиқ-да!»
Асал кампир тафти авжида
«Тузладим» деб, кулар мийиқда.

Яна келар таҳдидкор саси:
— Э, қизмидинг? Галстук тақма!
— Ҳой, йигит, ол ўпкангни босиб,
Қиз болага чақчайиб боқма!

Вужудларни тикандай ўйиб
Осмонларга сакратган бу тил,
Ардоқни ҳам ўрнига қўйиб
Гоҳ одамни қилиши бор сел:

— «Салом» деган тилиннга шакар!
— Яша, болам, тойдай кишнаб юр!
— Олтин бўлсин тош олсанг агар!
— Вой, томингда карнай чалингур!

Одоб деган чўнг имтиҳондан
Ҳар кимсанинг бўлса гар қарзи,
Кўчамиздан ўтсин,

энамиз

Аямайди ҳеч кимдан дарсин!

1973

ТОҚ ЗАНГ УЯЛИБ...

Тарвақайлаб ётар ҳусайни,
Баргидан ҳам кўпми-е, узум...
«Бардош бер бу юкка, оғайни»,
Боғбон тилар сўртотка тўзим.

Ҳосилни йиғдилар бир кун,
Жўнатдилар ҳар ким-ҳар кимга,
Яъни демоқ бўлганим шуким,
Хўп босдилар бир қисмин хумга!

Беркитишиб оғзини маҳкам
Яширдилар хилватга уни.
Ойлар ўтди.
 Бўлиб жамулжам
Дўстлар қайтди бир кузак куни.

Ҳар тарафда шодон қаҳ-қаҳа,
Қозонларда бошланди «жиз-биз».
Опчиқдилар хумни ҳам...
Эҳ-ҳа,
Келинчакдек экан у азиз!

Ўтирдилар давра қуришиб,
Тиним билмай айланди коса.
Гулдурашиб, қаҳ-қаҳ уришиб,
Хумдагини мақташди роса!

Сўнг...

Биттаси ўрнидан турди,
Келди деган каби, фурсати,
Қўлларин кенг ёзиб чарх урди,
Қилпиллаб хўп ҳунар кўрсатди...

Сўнг бошқаси турди қийқириб,
Яна бири...

Эҳ-ҳа, қўйинг-чи,
Томошабин қолмади сира,
Ҳамма бўлиб кетди ўйинчи!

Томошабин йўқми? Бор эди...
Олатасир рақсдан гангиб,
Сўртоқларни чангаллаганча
Пастга боқар эди ток занги!

Ва ўйларди: қизиқ, бу не ҳол?
Йўқотди-ку бари хушини.
Меваларим эди мисли бол...
Алҳазар,
Бу менинг ишимми?!

... Пастда ҳамон қиёмат-базм,
«Рақс» борар қасдма-қасдига.
Эртаси кун ток занг уятдан
Беркинволди тупроқ остига...

1973

БАҲОР ВА ҚИЗЛАР

Баҳорчилик...
Кезиб, чиқиб
Яна дала-тузларни,
Қўкрагимга сиздиролмай
Қолдим ширин ҳисларни!

Олам оҳанг билан тўла:
Қушлар сайраб басма-бас.
Олмасам-да томоқ ҳўллаб
Завқдан эдим маст-аласт...

Ҳа, баҳорнинг жилва билан,
Назокати кўп экан.
Аммо бирдан... Қолдим тилдан
Учраб қизлар тўпига!

Бари баҳор каби дуркун
Баҳор каби баркамол
Кўриб латофату кўркин
Туриб қобман гунгу лол...

Бирини, белда жимиллаган
Кокилини турмаклаб,
Кўз учида кулиб қўйди,
Чоғи, мени эрмаклаб.

Бири яшнаб баргак тақар
Дугоналар кўрсин деб.
Бири ўйчан четга боқиб
Ширингина хўрсинди...

Нега ғамгин нигоҳлари?
Нечун сирли хўрсинар?
Бу хўрсиниш — ёшликка эш,
Ёшлик дарди қурсин-а...

Ўн саккизда ким хўрсинмас,
(Бунга жўрам ишон, ҳа!)
Қиз боланинг хўрсиниши
Бир нимадан нишона...

Хўрсинишса нима қипти?
Ҳозир — хўрсиниш пайти.
Хўрсинишлар бу замонда
Ёр-ёр билан тугайди!

Гул-гул яшнаб, хандон ташлаб,
Янграб ҳазил-ҳузули,
Борар улар сув бўйидан
Қалдирғочдай тизилиб.

Олам шунча гўзалмиди,
Ҳайҳот! — дегим келади,
Қўкракка тарс қўлни уриб
Войдод! — дегим келади!

Қолавердим ортларида
Икки кўзим мўлтираб.
Соқол ила мўртларим-да,
Нафасим-да қалтираб...

Чоғи, энди мўлтирашдан
Утмоқ маҳол нарига.
Чайламоқда оқ соч бошда,
Чидаш керак барига!

Баҳорчилик...
Кезиб чиқиб
Яна дала-тузларни,
Оқ қоғозга шеър тилида
Тўқдим ширин ҳисларни!

1973

БИЗ БАРҲАЁТМИЗ!

Фарғонанинг Зодиён қишлоғидан урушга кетган йигитлардан 301 киши гитлерчиларга қарши жангларда мардларча ҳалок бўлди. Аммо зодиёнликлар шаҳид бўлган ҳамқишлоқларини тирик, бизнинг сафимизда деб билмоқдалар, уларга атаб ўн гектар янги боғ барпо этилди ва унга „Барҳаётлар боғи“ деб ном берилди.

(Газетадан)

Тўғри гапирдингиз!

Биз — барҳаётмиз,

Гарчи ер остида ётар жисмимиз.

Тириклар ичида бормиз, ҳаётмиз,

Тириклар тилида янграр исмимиз!

Дунёга келиш бор,

ўлиш ҳам барҳақ,

Аммо бизлар ўққа учганимиз йўқ.

Биз ўша-ўшамиз: ёшу шўх, қувноқ,

Ҳеч кимнинг дилидан ўчганимиз йўқ!

Қўлга милтиқ олдик ўсмирлик чоғда,

Сўягимиз қотиб-қотмаган эдик.

Одамни нишонга олиш қаёқда,

Ҳатто чумчуққа ўқ отмаган эдик...

Аммо, тикка кирдик оташга, ўтга,

Ғов бўлдик фашизм деган ўлатга.

Жон ширин бўлса-да боқмадик кетга,

Пўлат бўлиб қарши юрдик пўлатга!

Кечдик

глобусда қилдай тортилган

Асли пўртанали Волга, Одерни...

Тарих айланмасин дедик ортига,

Топтатмаймиз дедик эркини, қадрни!

Яшашдан, ҳаётдан ҳақдормиз асли,
Умримиз беадад, йўқдир поёнлар...
Биз кўриб турибмиз ёру дўст васлин,
Бизларсиз ўтмагай тўйлар, айёмлар!

Биз ўлиб тирилдик яна қайтадан,
Биз бормиз боғларнинг шовиллашида.
Биз бормиз йигирма ёшда қартайган,
Гусса букчайтирган она қошида!

Биз бормиз томирда қони гупурган
Ун саккиз ёшлилар нигоҳларида.
Биз бормиз борлиққа атир уфурган
Баҳор чечагида, гиёҳларида...

Биз бормиз гўдакнинг чақноқ кўзида,
Биз — халқнинг дилида
Ўлим бизга ёт.

Сира ўлмайдиган халқнинг ўзидай
Бизлар барҳаётмиз!
Бизлар барҳаёт!

1975

ИЛЬИЧ ҲУЗУРИГА ҲИСОБОТ БИЛАН...

Қизил майдон бўйлаб ташлайман қадам
Халойиқ дарёси —

сўнгсиз оқимда.

Шу муқаддас жойга

ушбу қутлуғ дам

Қитъалар жам бўлган, чоғимда!

Сафлар силжиб борар Мавзолей томон
Силжир қирмизланган шу тонг отардан.

Ильич сиймосини кўрмоқ учун жаҳон

Тонгданоқ турибди

қаторда!

Ана, вьетнамлик бораётир сафда

Жангларда музаффар,

юртига соқчи.

Чилилик турибди манов тарафда,

Наздимда,

Ильичга недир демоқчи...

Нимадир демоқчи ҳар ким Ильичга

Биров хўрсинади, биров эса шод.

Ҳа, курра ҳисларин

сиғдиrolмай ичга

Ильичга бермоқчи ҳисобот!

Туйғулар титроғи кўмиб вужудим
Мен ҳам
 шу даргоҳга келаётирман.

Аскар мисол рапорт бераман худди —
Бу кун
 нималарга қодирман!
Ўзингиз билгандай зор эди намга.
Дейман, Ильич, сизга таниш Мирзачўл
Бугун чўл демоққа ботинмайди тил,
Айланиб кетди у яшил оламга!

Офтобсиз замин, бу —
 қаро гўрдай гап,
Офтобсиз на кўрк бор ерда,
 на самар.
Ҳатто, офтоб унга беролмади наф,
Декретга Сиз имзо чеккунга қадар!

Мўъжизамасми бу,
 Владимир Ильич,
Чўллар ўзгартирса касби,
 отини?!
Сиз чеккан қаламдан деб билар жаҳон
Кўриб бу диёрнинг камолотини!

Бугун
 Ўзбекистон — суронли фронт,
Орзуси меҳнат-ла топди ижобат.
Бунда бирор зот йўқ беғоя,
 беонт,
Таърифлари сизмас шеърий ҳижога!

Жуда мукаммалу
 жуда баркамолмиз,
Парвозимиз жуда ҳам тикка!

Дала кезиб юрган битта сувчимизни
Тенг дейдилар
академикка!

Деҳқон республикам
қутлуғ йил бошидан

Яшар

икки кўзи пахтада.

Беш миллион тонна бордир бардошида
Шу хитоб-ла турар вахтада!

Шу сўзларни айтиб ҳайқиради дил,
Ҳаяжондан ёнар юзларим.
Қалбим хитобларин тинглар гўё доҳий
Бир нафасга юмиб кўзларин...

Мавзолейдан чиқдим,
дил шодон урар,

Мавжуд экан замин ва
ҳаёт —

Ильич ҳузурида шу азим курра
Ўз ишидан шодон берар
ҳисобот!

1975

ЕДГОРЛИК ЕНИДА

Бешқирра юлдузда гуриллар олов,
Найзадек

юксалмиш мрамар қубба тик.
Ҳамма келиб ўтар бу ерга бир ров
«Номаълум солдатга, дея,— ёдгорлик...»

Номаълум солдатнинг қабри бу дерлар,
Энтиктириб қўяр одамни бу ном.
Мана, ўтаётир ойлар ва йиллар,
Зиёрат

тинмайин этади давом!

Жазира ёзда ҳам, қаттол қишда ҳам
Келишар одамлар гуррос ва гуррос.
Гарчи шаҳид солдат кетмиш бенишон,
Аммо, юракларда топмиш у эъзоз!

Бенишон дедимми?

Йўқ, йўқ, у — маълум,
Қай мушфиқ онанинг дилу жони у.
Балки ишчи бўлган,

эҳтимол, олим,

Қирқинчи йилларнинг мард ўғлони у!
Балки кўкдан қулаб денгиз қаърига
Бу ёруғ оламни кўрмаган ортиқ.
Чап бериб бўларми ажал қаҳрига
Довруқли ўлимлар қолар, бедовруқ!

Номаълум эмас!

Бор насаби, оти,

Эҳтимол, бўлгандир хушфезлу тийрак.

Сувда чўкаётиб,

танкда ёнаётиб,

Қандай инсон эди — берган у дарак!

1975

ДОТЛАР, ДОТЛАР

Унда-бунда алаф босган дотлар,
дотлар...

Ичкаридан уфуради мох ҳиди.
Бундан асло ўтмасин деб ётлар
Посбон каби юришибди.
Бус-бутун!

Посбон каби туришибди дотлар,
дотлар...

Деворлари, томлари ҳам бетондир.
Ватан!— Дея ичиб қасам ва онтлар
Жанг қилганлар титанлардан титандир!

Оғзин очиб турар ана, шинаги,
Ерда ётар ҳадсиз чурук гильзалар...
Шу туфайли тоғдек элнинг кўкраги,
Агар дўстлар билсалар!

Оташ ила алаф каби хўп ўрди
Ёпирилиб келса ёвнинг галаси.
Юрт бағрида худди қоядек турди
Ватаннинг шу митти бетон қалъаси!

Унда-бунда алаф босган дотлар,
дотлар...

Ичкаридан уфуради зах ҳиди.
Уни босиб ўтолмади ётлар,
Шу бонсдан уйимизда
Бахт ҳиди.

1975

БОРОДИНО ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Бородино, эй сен бамисол маскан,
Далалар, ўрмонлар, кўллар воҳаси.
Номинг ҳам ҳарбийча жаранглар
 кескин,

Улкан рус тупроғин битта даҳаси!

Биламан, паст-баланд далаларингда
Неча бор бўлганин қирғин — маърака.
Тинди ялаларинг, аллаларинг-да,
Тўлдинг замбараклар тортган наърага...

Аммо, туриб бердинг аскардай тикка,
Ениб,

 бўлсанг ҳамки жизғанак, қурум.
Ҳа, ўзинг ҳал қилдинг бир умрликка
Икки Россиянинг икки тақдирин!

Далангда,

 Бонапарт қўлида дурбин
Москвани кўрганда, сеvingан ҳатто.
Аммо, билибмиди шарт қирқиб қурбин
Жуфтак ростлашга берганинг фатво?!

Хотираси сушти фотиҳлар зотин
Қўйиб ўз олдиға қанча-қанча «шарт»,
Сочин қийшиқ тараб яна теппанға

Келди свастикали ўзга Бонапарт...
Аммо, армонликча қолди армони
Дуч келиб халқларнинг метин муштига,
Дала, ўнгиригда битди дармони,
Пушмони етгудек етмиш пуштига!

Бородино,

бу кун тупроқларингда
Бордир Ўзбекистон қалбининг тафти.
Поручик Морозов ёнида, ана,
Лейтенант Қурбонов ётипти...

Уи тўққиз ёшида жангга кирди у,
Ўттиз тўрт жойида ўқнинг излари...
«Ортда Москва!» деб қаттиқ турди у,
Қаъригинангда қолди орзу-ҳислари!..

Олов лаваларни кўкси-ла тўсди,
Минг-минг бегуноҳлар осилмасин деб.
Инсоннинг бўйнига қуллик белгиси —
Инвентар тамғаси босилмасин деб!

Шаҳид Қурбоновнинг қабрига бугун
Гулларнинг ёмғири тинмай ёгадир.
Бородино,
бунинг сабаби шуким
Лейтенант — поручикка қондош — огадир!

Бордир Шоҳимардон номли оромгоҳ —
Ўтмас зиёратсиз бир субҳи, шоми.
Мармар монументда кўрурсан ногоҳ
Ҳал билан ёзилган Морозов номин...

Ҳе, тарих ишлари жуда ғаройиб,
Ўйлаб кўрмаганинг бўлар
тушингда:

Фидой поручик неваралари
Ев-ла қиличлашиб қизил қўшинда —
Бойсун тоғида, гоҳ Шоҳимардонда
Ғаним кўкрагига шамшир тикқандир,
Босмачи,

дўпписи тор келган онда
Уни масжид ичра... қамаб ёққандир?

Мени деб ул йигит фидо этди жон,
Сени деб кўз юмди минг-минг салафлар.
Ленин замонида бўлди намоён
Уйлаб,
хаёлга ҳам келмаган гаплар!

Маёли,
фалсафага эрк бермай ортиқ,
Юртнинг ҳар гўшаси шириндир жондек.
Сенинг хаёлингда Фарғона бордир,
Сен —
менга азизсан Шоҳимардондек!

1975

МОСКВА КАМПИРЛАРИ

Бири-биридан бурро, бири-биридан сўзамол,
Бир содда, бир тўпори, дейсанки, гўдакмисол,
Таъбига тўғри келсанг, тилларидан томар бол
Бунчалар ажабтовур Москва кампирлари!

Бири кузатар ана, бошимдан то оёғим,
Наздида, аллакимга ўхшаб кетди сиёқим.
«Ҳойнаҳой, Ўзбекистон тарафдансан, чироғим?»
Дея, жилмайиб турар, ташлаб кўзин қирларин.

Сўнг дер: бостириб киргач фашист отлик бўрилар
Сафимизни тўлдириб сендек қоратўрилар,
Москванинг кўксига қалқон бўлиб турдилар,
Ҳар қарич тупроқ учун беришиб умрларин!

Ҳа, тушундим, онажон! Ўзингиз-чи, у замон
Шўху шаддод қиз бола бўлганингиз бегумон.
Аммо, замона этди Сизни қаттол имтиҳон,
Синади рус аёлин саботу сабрларин!

Кўрдингиз инсон кўрмас синовларнинг қийинин,
Беҳол ярадорларнинг тепасида куюниб,
Суриштирмай элату миллатларнинг тайинин
Ҳаммага тенг тўкдингиз меҳрингизнинг дурларин!

Сиз ботир қиз Зоянинг дугонасимасмисиз,
Снайпер Зеболарнинг ҳамхонасимасмисиз,

Мардларнинг энг сараси, мардонасимасмисиз—
Саботи билан енгган урушнинг ур-сурларин?!

Бошга яна ғам тушса бир иложи кўрилар,
Тумшуқ суқмоқчи бўлса боз ўша хил бўрилар,
Билсин,

қаватингизда турар қоратўрилар!..
Умрингизга пайванд деб билишар умрларин!

1975

ЭРК Д Е Я

Москвада, Бородино панорамасида Наполеонга қул бўлмаслик учун қўлини болта билан чопиб ташлаётган рус мужигининг ҳайкали бор

«Шу қўлларим керакмиди, босқинчи,
Отхонангни курамоғим керакми?
Таъзим қилиб, яна шу қўлим очиб
Садақалар сўрамоғим керакми?!
Оғзимдаги ошнинг олишинг мумкин,
Танамдан чирт бошни олишинг мумкин,
Аммо, минбад менинг эркимга тегма,
Эрким — инсонийлик, кўркимга тегма!!
Қанча голиб бўлсанг ҳамки, яхши бил,
Инсон эрки билан ҳазиллашмагил!
Сени боқиб, яшагунча чўкиб тиз
Бу қўлларни шартта чопиб ташлаймиз!»

Юзда ғазаб, кўзларида ёниб ўт,
Қўлларини чопаетир рус йигит...
Дўстлар, тўхтаб шу ҳайкалга қаранглар,
Вужудидан ўтли хитоб жаранглар.
Ҳайкал, ҳайкал, қолдим сени ёқтириб,
Бунча ўхшаш экан халқлар тақдири.
Минг йилларнинг нарёғи,

бир замонлар

Шундай қилган бизнинг бобоқалонлар,
Дил йўл бермай эътиқоддан тонишга
Гулханларга тикка кириб ёнишган!

Худди сендек эрк дейишиб,
бу бор гап,
Бошларини тутиб беришган дорга!!

Шу мужикнинг сўзин такрор этар дил.
«Инсон эрки билан ҳазиллашмагил!»

1975

ОТАХОНЛАРГА

Ўтса қошингиздан ёшлар гуркираб,
Келбатига боқиб тилайсиз камол.
Оппоқ соқолингиз учини бураб,
Ёшликнинг шаҳтидан қолиб ҳайрон, лол,
Яшанг болаларим, ўлманглар, дейсиз,
Қатордан ҳеч хато бўлманглар, дейсиз.

Обрўсини кўриб тилайсиз обрў,
Дуога қўлингиз очасиз алқаб.
Иссиқ чеҳрангизга туриб рўбарў
Ёшлар кўзида ҳам шу калом балқар:
«Мумтоз отахонлар, замону замон
Бизнинг бахтимизга сиз бўлинг омон!»

Бир оғиз сўзингиз ўзи бир сабоқ,
Ҳар бир ўгитингиз адо этмоқ фарз.
Бизларга бош бўлиб оқшому сабоқ
Тинмай инсонликдан бераверинг дарс!
Яшангиз оламнинг ўзидай узоқ,
Ноёб туйғуларни кўммасин тупроқ...

Ёшлик — гижинглаган тойдек ўйноқи,
Гоҳида йўлидан тойиши аниқ.
Таассуфда бир бор қўйсангиз боқиб
Ақл равшан тортар ва кўзлар тиниқ...
Одам бўл!— шу фақат фикру зикрингиз,
Гоҳо қулоқлардан чўзиб турингиз!

Гар уй бўм-бўш бўлса, чидамоқ мумкин,
Ахир, одаммасми уйнинг зийнати?!
Сизнинг нафасингиз келмаса лекин
Билмадим, қанчадир бу уй қиймати...
Тўрт муча зарурдай ҳар бир инсонга,
Нафасдай зарурсиз ҳар хонадонга.

Умр деганлари — ўткинчи нарса,
Истардим, кўрсангиз чинор ёшини.
Келгуси аср ҳам эшитиб турса
Қўлдаги асонгиз тўқиллашини...
Бир сўз хаёлимга маҳкам бўлмиш жо:
Ўлманг отахонлар, ўлманглар асло!

1975

Б У Қ У Л Л А Р

Йўлак гавжум эди,
 ҳаво иссиқ, дим,
Ишдан қайтишарди одамлар, чоғи.
Аллаким кифтимни қоқди-ю шу зум
— Узр,— деди қизариб юзи, ёноғи.

Кўзлари «узр» деб боқар мулойим,
Тикилдим сочларин оппоқ қрига,
Кифтимдан чангимни қоқди мулойим,
Хижолат кўз ташлаб жомакорига...

Танидим, шаҳарнинг зўр бинокори,
Эл ичра номи бор! «Қўли гул уста».
Қаршимда турар юз хаёлга бориб,
Қўлларин эъозлаб тутдим оҳиста.

Бу қўллар...

 метиндек мустаҳкам қўллар,
Лофмас, юзлаб уйни айлаган бунёд.
Кийимидан менга юққан бўлса гард
Тозала деб айтсам мен унга наҳот?!

...Улуғ жанг йиллари, даҳшат йиллари
Намоён бўлгандай гўё қошимда.
Шу уста олис Дон саҳроларида
Кўрингандай бўлди менинг ёшимда.

Шинели, этиги, пилоткаси лой,
Ҳорғин кўзларида қасос учқуни.
Олис Фарғонада ёри Ширмоной,
Ҳозирча сандиқда беқасам тўни...

Порохдан қорайган юзин четида
Кўриниб турипти яра чандиғи.
(Қанча жароҳат бор яна этида)
Қолдирмиш фашистнинг заҳарли тиғи!..

Ҳа, жангу жадалда ўтди ёшлиғи,
Бахтимиз машъали сўнмасин дея.
Ўғли тенгимиз-у эғнимиз қоқар
Заррача чанг-ғубор қўнмасин дея!

Бизни деб саройлар, уйлар қуради,
Яратиш ҳисси-ла банд фикру ёди.
Сен билан ёнма-ён юришнинг ўзи
Завқлидир, давримнинг ота авлоди!

ЯШАСИН ДОВДИРЛАР

(Ҳам ҳазил, ҳам чин)

Ўғлингиз довдирроқ чиқса ўкинманг,
Чўчиманг, эл аро бўлмагай эрмак.
«Вой, сен, бир қамчиси бор» деб сўкинманг,
Дунёга зўр ўғлон келибди демак!

Улар — бир қоп ёнғоқ.
Шалдир-шулдири

Гўёки жаҳонни тутади.
Кулмаган одамни шулар кулдирар,
Улар бор — битмаган ишлар битади!

Бос!— Десанг бўлгани, акаларнинг ҳам
Ғиппа бўғар улар ҳиқилдоғидан.
Улар — ғубори йўқ мусаффо олам,
Топмаган айёрлик майи — оғудан!

Билмадим, кўксида борми сўнмас чўғ,
Ерда яшаб туриб сапчишар кўкка.
Дилида қўрқув йўқ, ҳадик, даҳшат йўқ,
Ўтга ҳам, сувга ҳам киришар тикка!

«Ақлли»лар минг бор чап берган ишга
Ўзини урмоққа шулар қодирлар.
Ҳаёт имтиҳонин топширар бешга
Довдирлар...

Яшасин довдирлар!

1975

Х У П М И?

Бошимга кийдирдинг чамангул дўппи,
Ярашганин айтиб дединг: буюрсин!
Тикканларни гоҳо эслатиб турсин!—
Дея шўхлик қилдинг ва дединг,— хўпми?

Тилим лол бўлса-да, хўп дейди юрак,
Хўп, дейди кўзларим дўппингга боқиб,
Йўқ, бундай санъатни кўрмовдим сира
Тикканмисан унга юлдузни тақиб?

Дерлар: инсон боши азиз жаҳонда,
Бошимда яшнасин сен берган дўппи.
Ногоҳ у қаршингда эгилган онда
Сен ҳам қалбимни бил, гўзал қиз, хўпми?

1975

ХУЛҚИ ХУШГИНАМ

Сен ўзингсан санамларнинг санами,
Кўзларингда жам гўзаллик олами,
Зулукми бу ё қошларинг қалами!
Ҳам парвосиз, ҳам шўх хулқи хушгинам!

Кеча-кундуз хаёлимда кезасан,
Аммо буни на билиб, на сезасан,
Истаганда истаганча эзасан,
Ўзлигимдан кетди ақлу хушгинам...

Сенинг билан суҳбат қуриб бўлмаса,
Боғлар аро бирга юриб бўлмаса,
Висолинг лаззатин суриб бўлмаса,
Инсофданми шу ҳам, ҳуркак қушгинам?

Изтиробу ҳижроннинг ҳам чеги бор,
Сенсиз ўтган оннинг тоғдек юки бор,
Айтдим сенга юрагимда неки бор,
Ҳақиқатга айлан, ширин тушгинам!

1975

БҮЛҮРМИ, БИЛМАДИМ, БҮЛМАС

Яна бир сен каби жоно
 бўлурми, билмадим, бўлмас,
Сўзингдек сўзлари доно
 бўлурми, билмадим, бўлмас.
Сочингдин тарқалур анбар
 десам камлик қилур, дилбар,
Бўйингдек бўйлари раъно
 бўлурми, билмадим, бўлмас.
Самода нурли юлдуз кўп,
 ўзига чорлагай имлаб,
Сенингдек ярқироқ Зухро
 бўлурми, билмадим, бўлмас.
Жимиб қумри қулоқ тутгай
 такаллум айласам гоҳо,
Сенингдек булбули шайдо
 бўлурми, билмадим, бўлмас.
Адойинг кўп, фидойинг кўп,
 неча шайдоларинг бордир,
Лекин мендек ошиқ пайдо
 бўлурми, билмадим, бўлмас.

1975

МУНДАРИЖА

Ажиб фазилатинг бор сенинг	3
Дудуқ дема	4
Пайвандчи қиз	5
Қийин масала	6
Бахтимдан айланай	7
Қувонч	8
Севар бўлсанг	9
Табаррук	11
Йўлда	12
Бағри тош бўлма	13
Қатиқхўр	14
Виждон билан суҳбат	16
На юлдузсан ва на қундузсан	18
Юрт соҳибаси	19
Сен каттами ёки мен	21
Тунлар бедорман	23
Инсонлик ҳақида	25
«Хиёбон четида турар у танҳо...»	27
«Бир туйғу жўш урар доимо қонда...»	28
Бахт	29
Тошкентни биз қурамыз	31
Лаби ҳовуз гўзали	33
Самарқанд	35
Илонлар	37
Фарғона шаънига	39
Бир пиёла чой	41
Шер билан суҳбат	43
«Шиддатли уммонни эслатар ҳаёт...»	45
Бари мутлақ чемпиондир	46
«Табиат тутибди сенга икки қўллаб...»	48
Қайда эдинг	49
Харидор	52
Қолар бармоқ излари	53

«Ҳузуримга оппоқ тонгдай балқиб келдинг» . . .	55
Бу шундай синф	57
Қора денгиз	59
Музей ходими билан суҳбат	62
Замбараклар сақлашар сукут	64
Эрмакталаб бизнинг болалар	65
Омад	67
Маърифат Данкоси	70
Қадаҳ	73
Уриб турса юрагим	74
Раис	76
Ўзбек нафаси	78
Лоҳурдаги инглизлар мозори	80
Балки деди	82
«Денгиз соҳилида, илиқ қумлоқда»	83
Қарим «Шукур» дейди	84
Чой ҳақида монолог	86
Янги йил истаклари	88
Мангу олов	89
Баҳор экан-да	90
«Гоҳ эслайман...»	92
«Замонлар ҳукми кўп беомон»	93
Алла айтаверинг	95
Тонг шеъри	97
Қора нон	98
«Дўстларим унчалик кўп эмас»	100
«Уҳ, «аҳли дониш»лар мунча кўп экан»	101
Валиевнинг партаси	102
Қариб боряпман шекилли	104
Ер ҳақида кўшиқ	106
Артиб кўяй ёшингни	107
«Тушимда ҳам ялинтирар у»	109
Ҳаёт бошланади тоғлардан	111
Баҳор	113
Сукунат	115
Юрак	117
Доктор билан суҳбат	118
Эчки	120
Баҳслашишар бобойлар	123
«Бир кампир бор бизнинг кўчада»	125
Ток занг уялиб	127
Баҳор ва қизлар	129
Биз — барҳаётмиз!	132
Ильич ҳузурига ҳисобот билан	134
Едгорлик ёнида	137

Дотлар, дотлар	139
Бородино ҳақида баллада	141
Москва кампирлари	144
Эрк дея	146
Отахонларга	148
Бу қўллар	150
Яшасин довдирлар	152
Хўпми?	153
Хулқи хушгинам	154
Бўлурми, билмадим, бўлмас	155

На узбекском языке

Ахунджан Хакимов

МОЙ ПОКЛОН

ЛИРИКА

Редактор **Ш. Раҳмон**

Рассом **П. Красноярцев**

Расмлар редактори **И. Кириакиди**

Техн. редактор **Н. Жўраева**

Корректор **М. Холматова**

Босмахонага берилди 25/XII—1975 й. Босишга рухсат этилди 1/IX—1976 й. Формати 70×90^{1/32}. Босма л. 5,0. Шартли босма л. 5,85. Нашр л. 4,53. Тиражи 10.000, P04216. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент. Навоий кўчаси, 30. Шартнома № 157-75.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича давлат комитетининг 1-босмахонасида № 1 қоғозга босилди. Тошкент, Ҳамза кўчаси, 21. 1976 й. Заказ № 8, Баҳоси 68 т.

Ҳакимов Охунжон.

Қўлларим кўксимда. Лирика. Т., Адабиёт ва санъат нашриёти, 1976.

160 б.

Охунжон Ҳакимовнинг „Лирика“ китобига унинг аввалги тўпламларида босилган шеърларидан намуналар ва Ватан, бахт, меҳнат ва муҳаббат мавзuidaги янги шеърлари киритилди. Шунингдек, китобдан шоирнинг чет эллар бўйлаб қилган саёҳати давомида ёзилган, инсонпарварлик, эркпарварлик ғоялари тараннум этилган шеърлари ҳам ўрин олган.

Ҳакимов Ахунджан. Мой поклон. Лирика.

У32